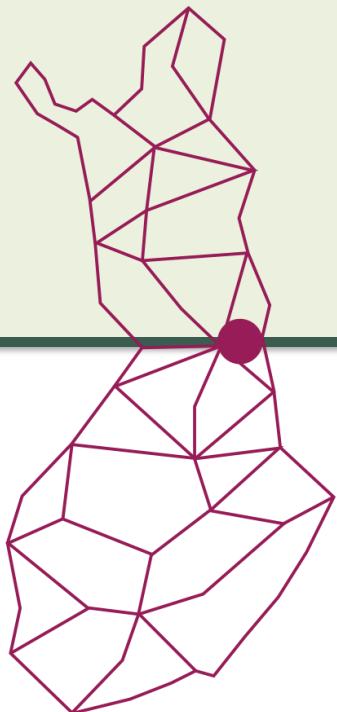

Laaja hyvinvointikertomus

2021–2025

Sisällys

1 Tiivistelmä.....	1
2 Johdanto.....	2
3 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	4
3.1 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA.....	4
3.1.1 Talous	4
3.1.2 HYTE-kerroin	5
3.1.3 HYTE-kerroin indikaattorit	6
3.2 Talous, hyte-kerroin ja elinvoima – yhteenveto.....	15
4 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet.....	17
4.1 Hyvinvointi.....	17
4.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö	19
4.3 Palvelut	20
4.4 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet – yhteenveto.....	21
5 Nuoret ja nuoret aikuiset	23
5.1 Hyvinvointi.....	23
5.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö.....	25
5.3 Palvelut	25
5.4 Nuoret ja nuoret aikuiset - yhteenveto	26
6 Työikäiset.....	27
6.1 Hyvinvointi.....	27
6.2 Palvelut	27
6.3 Työikäiset – yhteenveto.....	27
7 Ikäihmiset.....	29
7.1 Hyvinvointi.....	29
7.2 Opiskelu, työ ja toimeentulo	29
7.3 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö	29
7.4 Palvelut	30
7.5 ikäihmiset – yhteenveto.....	30
8 Kaikki ikäryhmät.....	31
8.1 Hyvinvointi.....	31
8.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö.....	31
8.3 Palvelut	32
8.3.1 Kianta-opisto ja kirjasto	33
8.3.2 Liikuntatoimen palvelut	35
8.4 KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto.....	36

9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	38
9.1 TEAviisari	38
9.2 Hyvinvointikyselyn tulokset	39
9.3 PYLL-indeksi	40
9.4 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen	41
10 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö	59
11 Keskeiset opit valtuustokaudelta	60
12 Hyvinvointityötä käytännössä – kuvia ja kertomuksia valtuustokauden varrelta	62

1 Tiivistelmä

Hyvinvointikertomus on lakisääteinen asiakirja, joka kuvaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa Suomussalmella. Hyvinvointikertomukseen on koottu Suomussalmen vahvuuksia ja huolenaiheita sekä väestöryhmittäistä tietoa hyvinvointi- ja terveyseroista vuosilta 2021–2025.

Hyvinvointikertomuksen tietoa hyödynnetään seuraavan valtuustokauden 2025–2029 hyvinvointisuunnitelmassa.

Laaja hyvinvointikertomus 2017–2021 ja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 hyväksyttiin valtuustossa § 33 20.6.2022. Osana laajaa hyvinvointikertomusta ja hyvinvointisuunnitelmaa on myös Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Valtuustokauden aikana on valmistunut myös muita hyvinvointityötä ohjaavia strategisia asiakirjoja, kuten Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025, Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022–2025, Kulttuurikasvatussuunnitelma 2023–2025, sekä Liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma.

Suomussalmen kunta hyväksyttiin THL:n koordinoiman Terve Kunta -verkoston jäseneksi 06/2023. Verkosto toimii kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukena.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteiksi on valittu kunnan strategian ja valtakunnallisten painopisteiden pohjalta:

- 1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen** – kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta
- 2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö** – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, turvallisuus ja viihtyisyys päätöksenteossa
- 3. Suunnitelmallinen päätöksenteko** – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut

Positiivista:

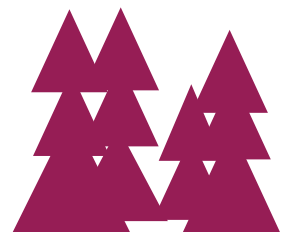
Kuluneen valtuustokauden aikana kunnan hyvinvointityön rakenteisiin ja toimintatapoihin on panostettu ja kunnan toimintatavat ovat kehittyneet. Kuntien Hyte-kerroin indikaattorein mitattuna hyvinvoinnin tulokset ovat kehittyneet Suomussalmella positiivisesti viimeisen neljän vuoden aikana. Suomussalmen HYTE-kerroin on noussut valtuustokaudella luvusta 108 lukuun 136,7. Terveystiedon edistämistä mittaava TEA-viisari osoittaa, että Suomussalmen kunnan kaikkien sektorien kokonaispistemäärä on myös noussut luvusta 62 lukuun 70.

Kainuun hyvinvointialueen ja kuntien teettämän hyvinvointikyselyn 2025 tulosten mukaan suomussalmelaiset ovat tyytyväisiä elämänlaatuunsa. Elämänlaatuunsa hyväksi tai erittäin hyväksi arvioi lähes 80 % vastaajista, kun huonoksi tai erittäin huonoksi elämänlaatuun arvioi vain alle 3 %. Elämän osa-alueista tyytyväisimpiä ollaan asuinympäristöön. Kuntalaiset ovat tyytyväisiä kulttuuripalveluihin ja 90 % kokee asuinympäristön Suomussalmella turvalliseksi.

Huolestuttavaa:

Suomussalmen väestö vähenee ja ikääntyy voimakkaasti. Vuoden 2024 ennusteen mukaan vuonna 2030 suomussalmelaisia on 6292 ja noin 50 % heistä on yli 65-vuotiaita. Uusia lapsia Suomussalmelle syntyy alle 30 vuodessa.

Vuonna 2024 toteutetussa PYLL-analyysissä erityisenä huolenaiheena nousi esille Suomussalmen miesten kuolinsyyksi pahanlaatuiset kasvaimet ja naisten alkoholikuolleisuus. PYLL-indeksi kuvaa vältettävissä olevia ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia.

2 Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) tarkoittaa kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistamista sekä sairauksien, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ehkäisemistä. Hyte-työ on pitkäjänteistä ja ennaltaehkäisevää toimintaa, joka ulottuu laajasti eri toimialoille ja elämänalueille. Se rakentuu kuntalaisten arjessa tapahtuvien valintojen, olosuhteiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden yhteisvaikutuksesta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää **laaja-alaista yhteistyössä** tehtävää kuntien toimintaa, jossa **oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista tukemassa asukkaiden hyvinvointia**. Myös asukkailla on oma roolinsa hyvinvoinnin edellytysten hyödyntämisessä. Hyte-työ kattaa käytännössä kunnan kaikki toimialat ja niihin liittyvät palvelut. Voidaan sanoa, että hyteä on kaikessa toiminnassa, mutta kaikki toiminta ei kuitenkaan ole hyteä. Kunnan rooli on erityisen tärkeä arjen hyvinvointia rakentavien olosuhteiden – kuten turvallisen elinympäristön, koulutuksen, vapaa-ajan mahdollisuuksien ja osallisuuden – mahdollistajana. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ sijoittuu organisaation rakenteissa usein strategiseen suunnitteluun, ja sen onnistuminen edellyttää sujuvaa yhteistyötä niin kunnan sisällä kuin ulkoisten toimijoiden, kuten järjestöjen ja hyvinvointialueen, kanssa.

Suomussalmen kunnan laaja hyvinvointikertomus on kunnan strateginen asiakirja, joka kuvaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa, niihin vaikuttavia tekijöitä sekä arvioi tehtyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Kertomuksen tavoitteena on tukea kunnan päätöksentekoa, suunnittelua ja resurssien kohdentamista. Se toimii myös kuntastrategian ja talousarvion valmistelun tukena. Kertomuksessa esitellään ajankohtainen tilannekuva, keskeiset kehittämistarpeet ja toimenpide-ehdotukset tulevalle suunnittelukaudelle.

Yhteistyö Kainuun hyvinvointialueen kanssa on olennainen osa kunnan hyte-työtä. Vaikka hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisestä, kunta säilyy keskeisenä toimijana kuntalaisten arjen hyvinvoinnin tukemisessa. Yhteiset tavoitteet, tiedonvaihto ja yhdyspintatyö ovat ratkaisevassa roolissa vaikuttavien ja oikea-aikaisten toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Hyvinvointikertomuksen laatiminen perustuu Terveystaloudenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ään, jonka mukaan kunnan on seurattava asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä raportoitava valtuustolle säännöllisesti. Lisäksi kuntalain (410/2015) 37 § määrittelee kunnan velvollisuudeksi edistää asukkaidensa hyvinvointia ja järjestää palvelut kestäväällä tavalla. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021) korostetaan kunnan ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Suomussalmen kunnassa toimii hyvinvointityöryhmä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä. Hyvinvointikoordinaattori ja ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöt toimivat osa-aikaisina hyvinvointityön koordinoijina. Tämä hyvinvointikertomus on laadittu yhteistyössä kunnan kaikkien toimialojen kanssa. Kertomus kokoaa kokonaisvaltaisen katsauksen Suomussalmen kunnan hyvinvoinnin tilasta, tunnistaa keskeiset haasteet ja esittää kehittämistoimia kunnan hyvinvoinnin edistämiseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kunnassa

Kuva: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kunnassa. (Lähde: Kuntaliitto)

3 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Indikaattoritiedot on tuotettu Sähköisen hyvinvointikertomus -työkalun avulla. Vertailuajanjaksoksi on määritelty valtuustokausi 2021–2025. Indikaattoritiedot ovat 5.5.2025 tilanteen mukaiset. Indikaattoreiden päivitystiheyden mukaan tiedot ulottuvat enintään vuoteen 2024. TEA-viisarin osoittama tieto kuvaa terveyden edistämistyön kehitystä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ylläpitää verkkopalvelua ja vastaa siihen liittyvästä tiedonkeruusta. Väestökehitykseen liittyvät tiedot ovat peräisin Tilastokeskuksesta. Hyvinvoinnin kehitystä ja kokemuksia on kerätty myös kuntalaiskyselyllä.

Indikaattoreiksi on valittu kuntien oletusindikaattorit, vähimmäistietoindikaattorit, sekä HYTE-kerroinindikaattorit. Vertailukunnat ovat Kemijärvi, Kuhmo, Pudasjärvi, Pöytyä, sekä koko maa.

3.1 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

3.1.1 Talous Tulot

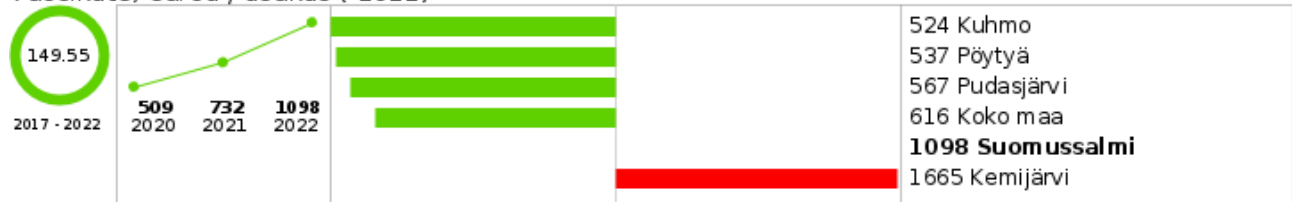
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)

Valtionosuudet, % nettokustannuksista (-2022)

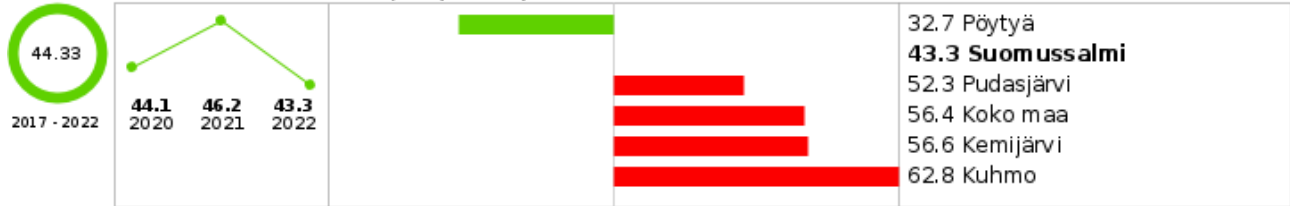
Vuosikate, euroa / asukas (-2022)

Lainakanta 31.12., euroa / asukas (-2022)

Suhteellinen velkaantuneisuus, % (-2022)

Verotulot, euroa / asukas (-2022)

3.1.2 HYTE-kerroin Hyte-kertoimen kehitys 2021–2024

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä on haluttu varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

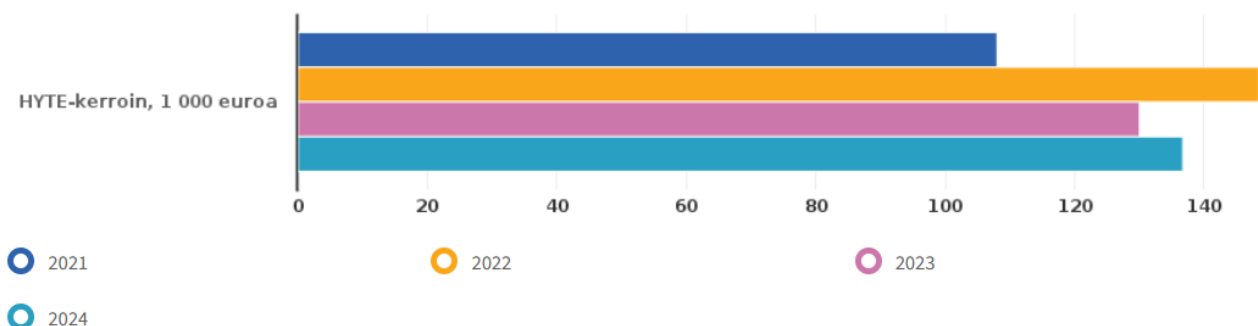
Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:

- toimintaa kuvaavista **prosessi-indikaattoreista** ja
- tuloksia kuvaavista **tulosindikaattoreista**.

Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määraajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Prosessi-indikaattorit mittaavat nykytilannetta ja tulosindikaattorit muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä huomioiden eri ikäryhmät. Prosessi-indikaattorit mittaavat kunnan hyte-voimavaroja (rakenteita ja niillä tuotettuja palveluja), ja tulosindikaattorit mittaavat hyte-työn tuloksellisuutta ja niihin vaikuttaa myös yksilöiden terveystyöskäyttyminen. Hyte-kertoimiin huomioitavat indikaattorit skaalataan niin, että ne ovat verrannollisia kaikkiin Suomen kuntiin.

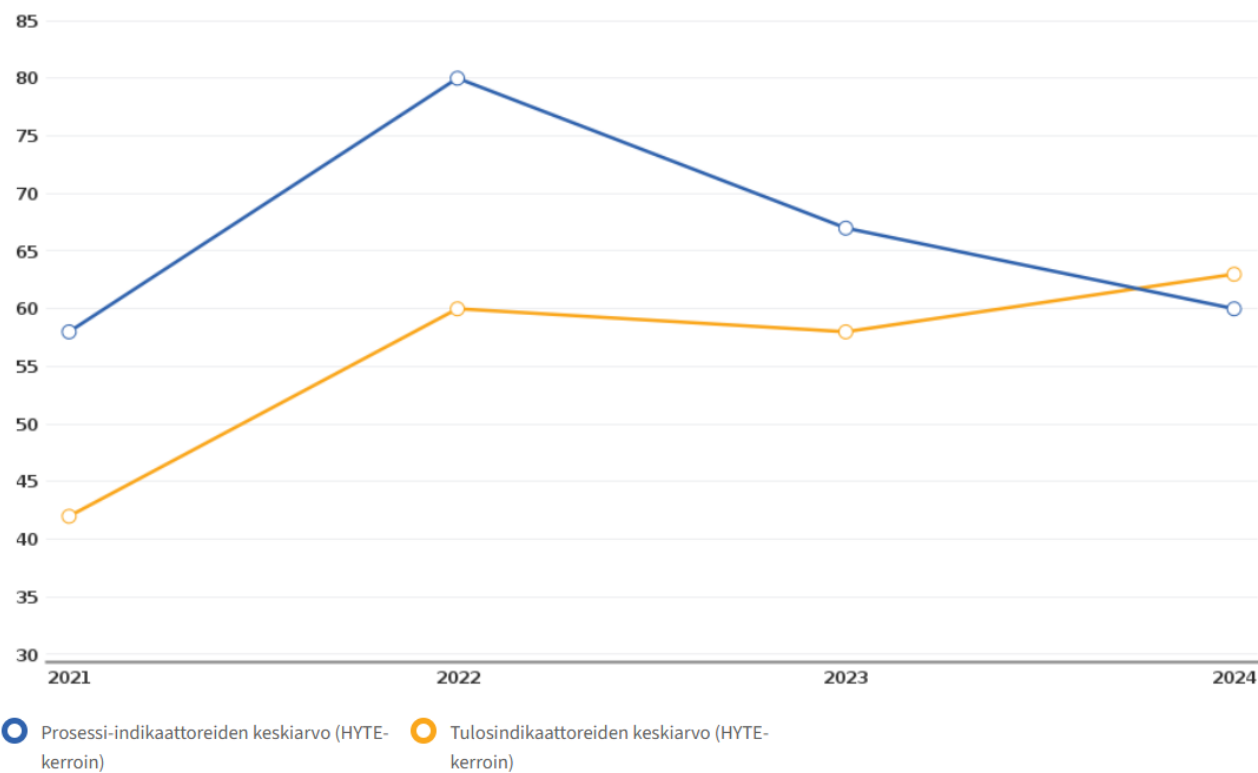
HYTE-kerroin, 1 000 euroa

info ind. 5355 Alue: Suomussalmi Sukupuoli: Yhteensä

Kuva: Hyte-kertoimen kehitys Suomussalmella seurantajaksolla 2021–2024. (Lähde: Sotkanet)

Alue: Suomussalmi Sukupuoli: Yhteensä

Kuva: Hyte-kertoimen prosessi- ja tulosindikaattoreiden kehitys Suomussalmella seurantajaksolla 2021–2024. (Lähde: Sotkanet)

Seurantajaksolla vuosina 2021–2024 prosessi-indikaattoreiden keskiarvo on laskenut, ja tulosindikaattoreiden keskiarvo on puolestaan noussut. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan omaa toimintaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi täytyy edelleen kehittää pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

3.1.3 HYTE-kerroin indikaattorit

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

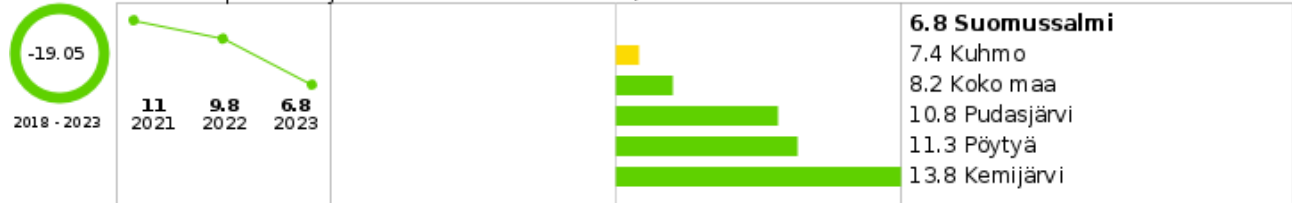
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

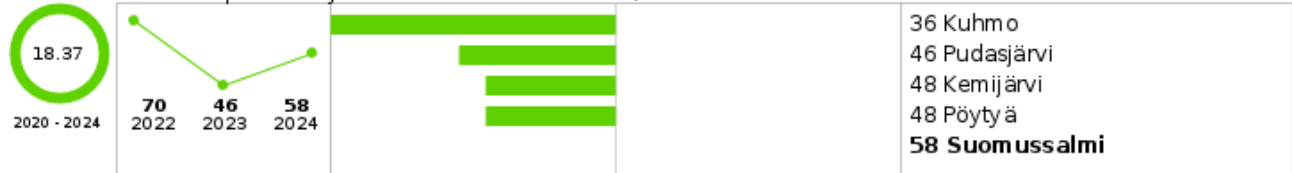
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

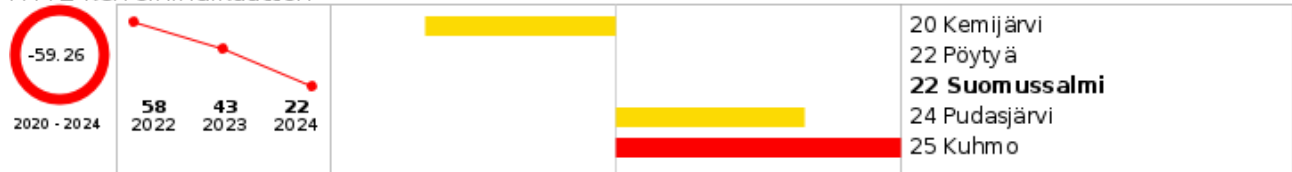
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

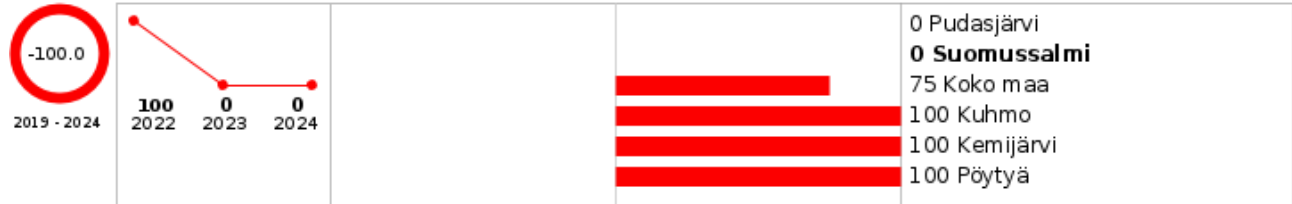
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

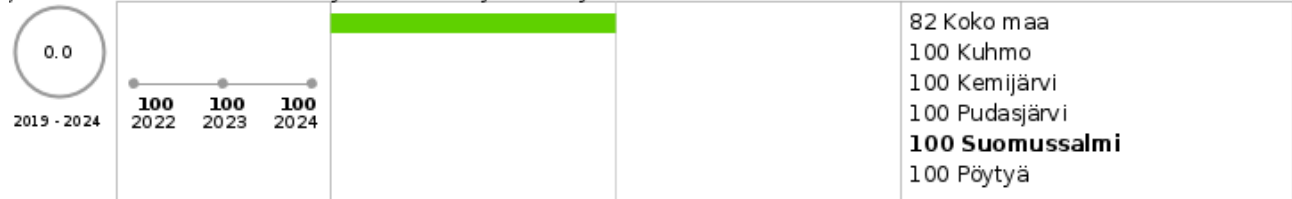
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

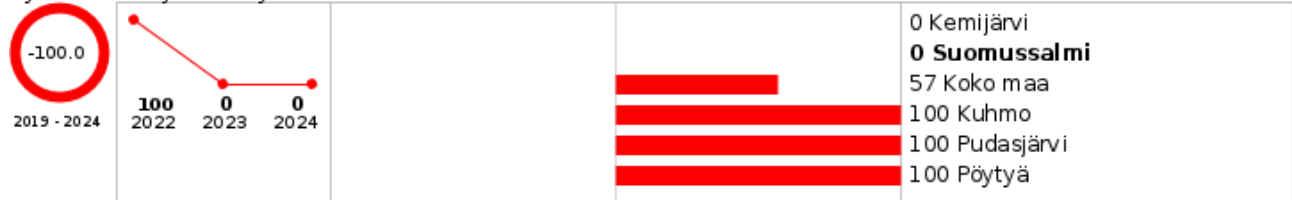
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

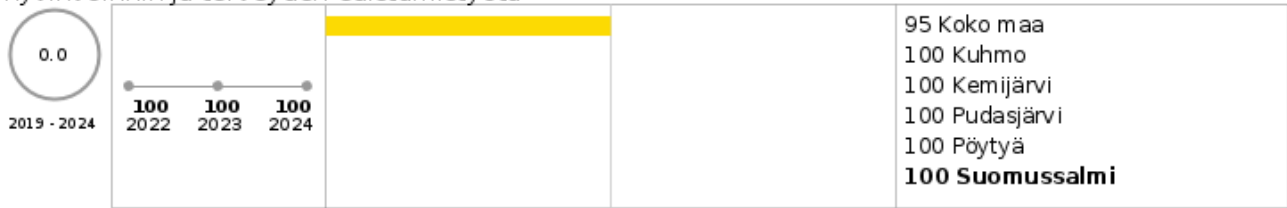
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

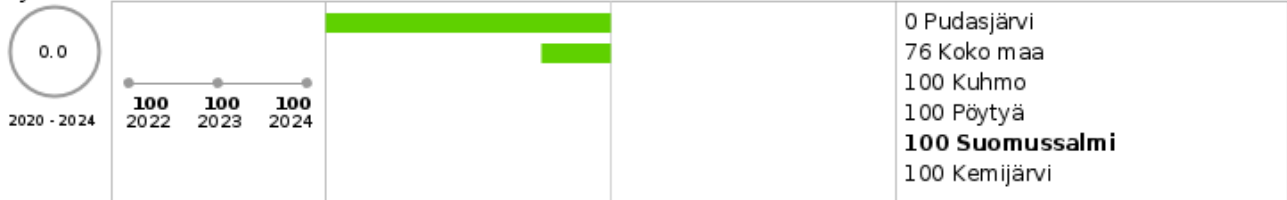
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

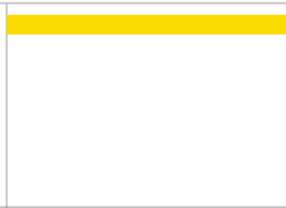
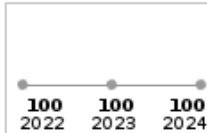
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin

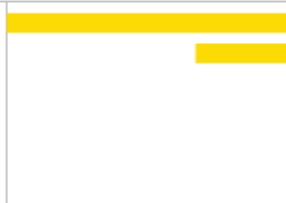
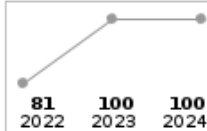

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

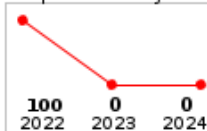
92 Koko maa
100 Kuhmo
100 Pöytyä
100 Suomussalmi
100 Kemijärvi
100 Pudasjärvi

Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

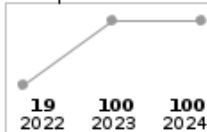
91 Koko maa
97 Kuhmo
100 Kemijärvi
100 Pudasjärvi
100 Pöytyä
100 Suomussalmi

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

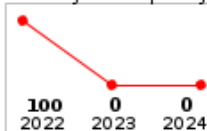
0 Kemijärvi
0 Suomussalmi
80 Koko maa
93 Pudasjärvi
97 Kuhmo
100 Pöytyä

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

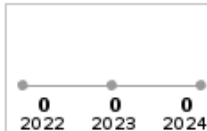
0 Pöytyä
28 Pudasjärvi
66 Koko maa
97 Kuhmo
100 Kemijärvi
100 Suomussalmi

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

0 Kuhmo
0 Kemijärvi
0 Pudasjärvi
0 Suomussalmi
7 Koko maa
19 Pöytyä

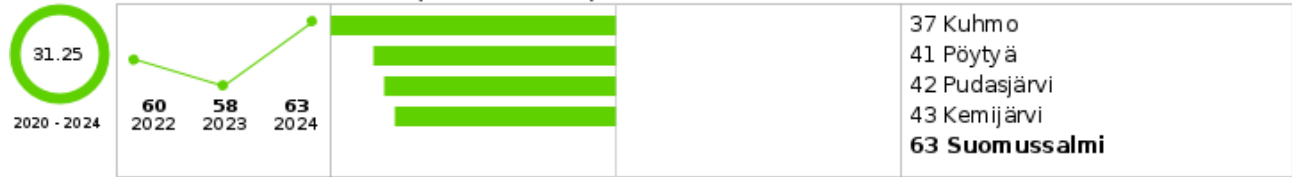
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnyksiä

0 Pudasjärvi
0 Pöytyä
0 Suomussalmi
20 Koko maa
100 Kuhmo
100 Kemijärvi

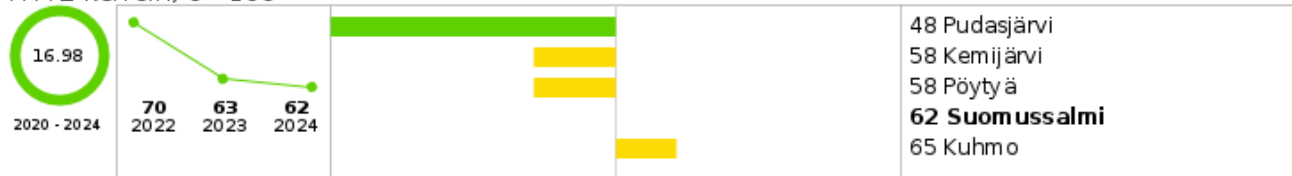
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

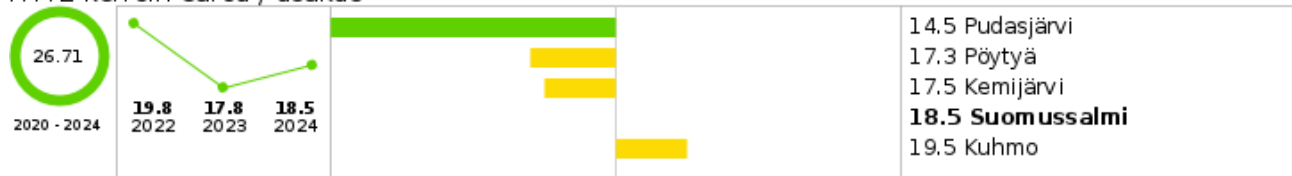
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

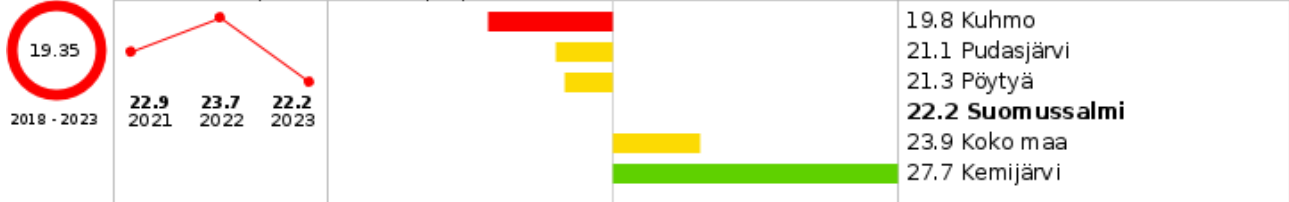
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

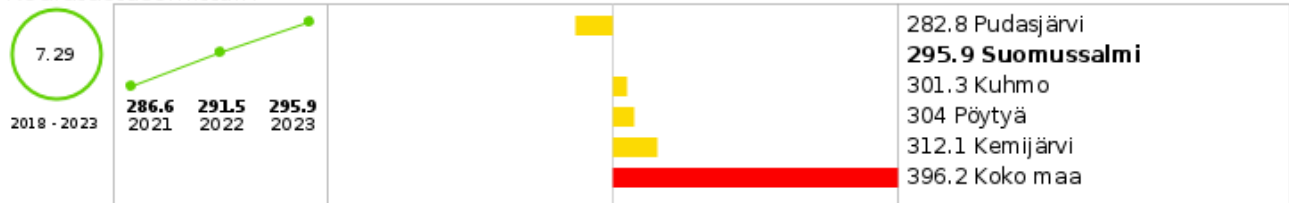
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

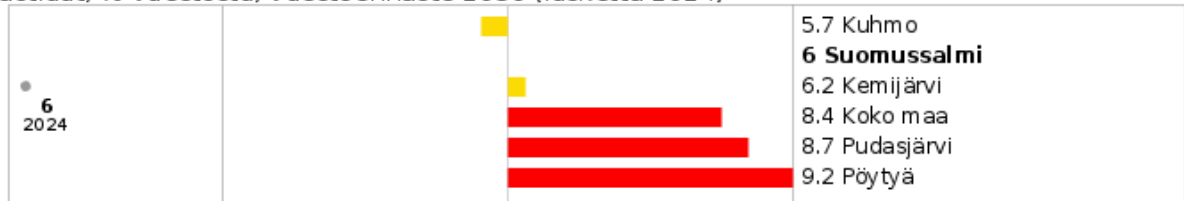
Koulutustasomittain

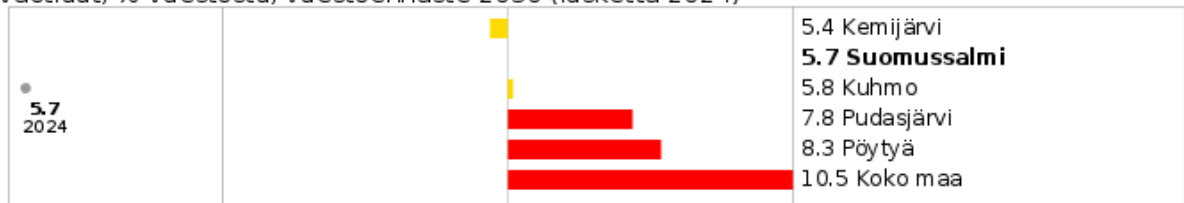
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

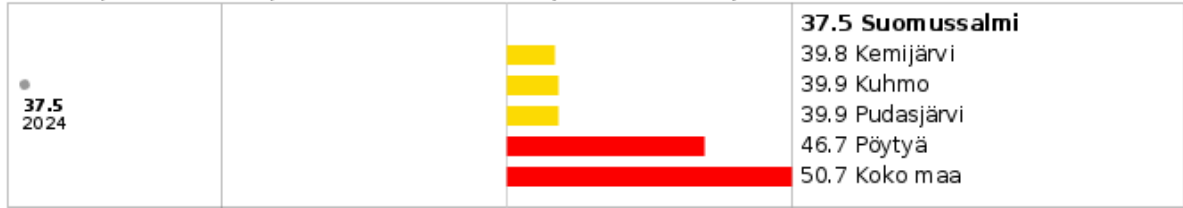
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

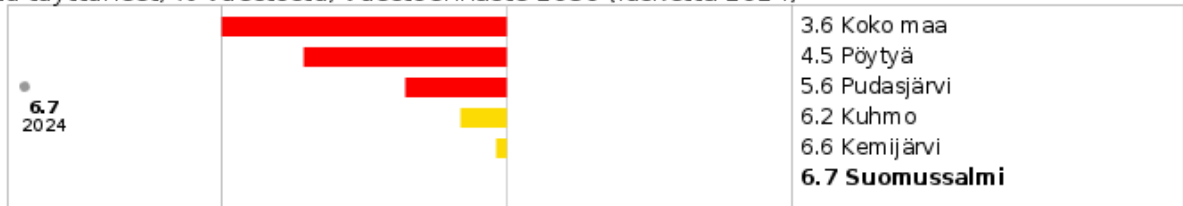
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

75 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

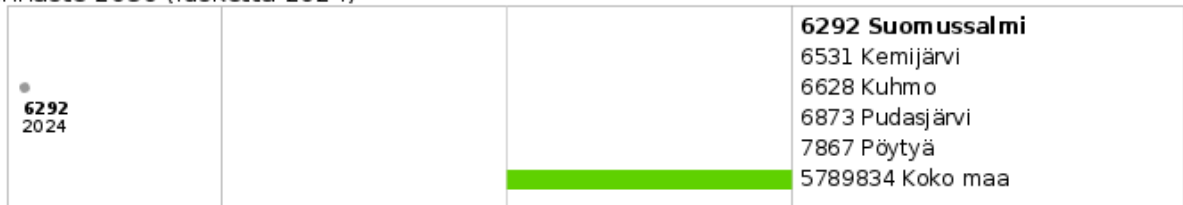
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

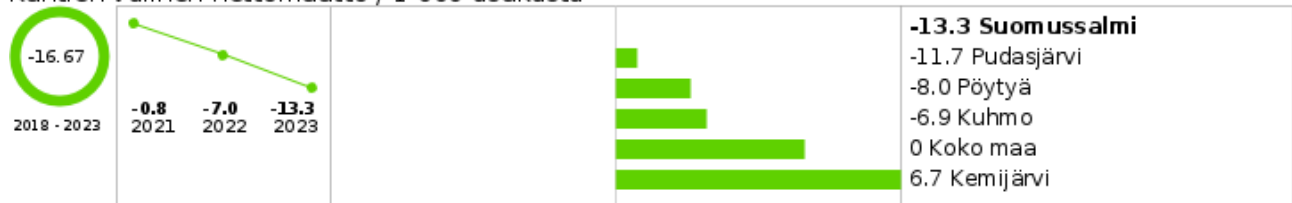
Huoltosuhde, demografinen

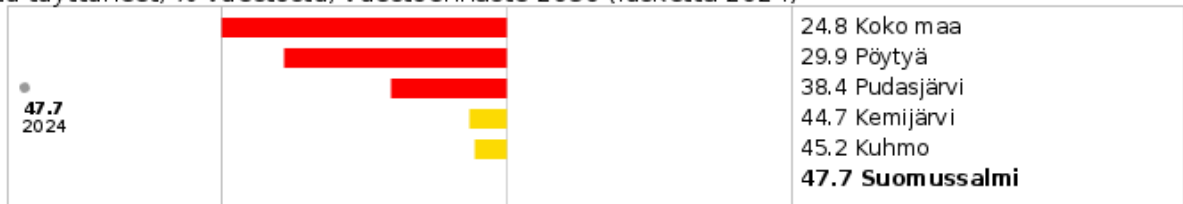
Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

65 vuotta täyttäneet, % väestöstä, väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

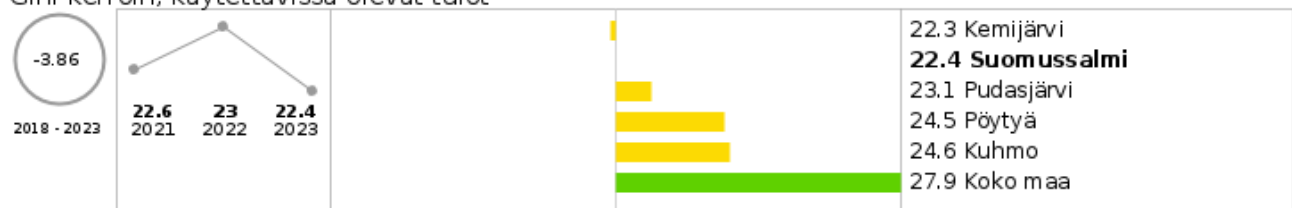

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

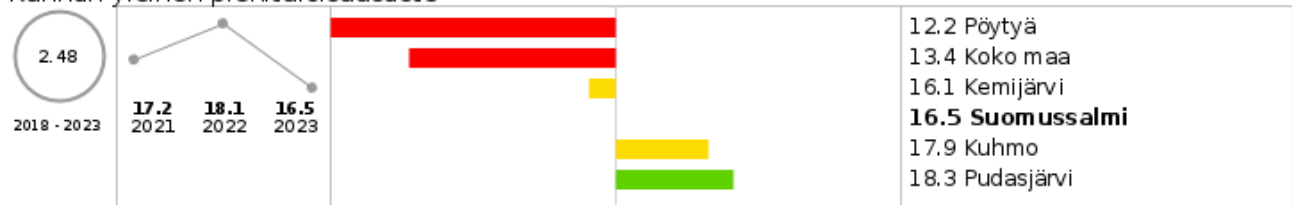

Elinvoima

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

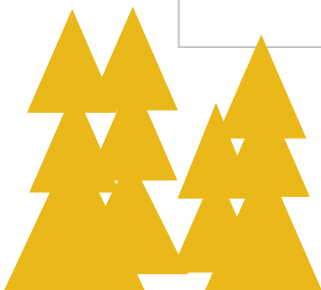
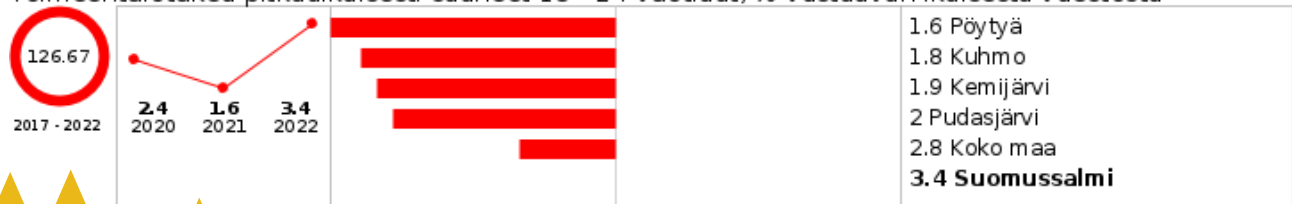
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

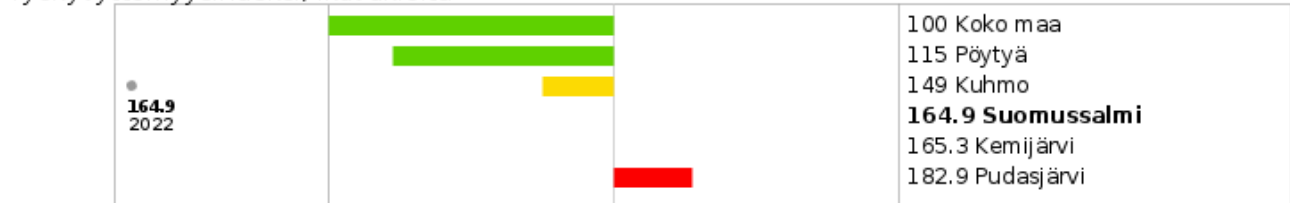
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu

3.2 Talous, hyte-kerroin ja elinvoima – yhteenveto

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat -indikaattori kertoo, kuinka suuri osuus työiässä olevasta väestöstä on toimeentulotuen piirissä pitkäaikaisesti. Pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyyttä, kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden kohdalta korostuu myös kasautuva syrjäytymisriski, mihin liittyvät ilmiöinä niin pitkäaikaistyöttömyys kuin kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski. Suomussalmen luku on 1, joka on koko maan tilannetta (2,4) parempi. Kuntien tavoitetaso on 0,5 %.

Indikaattori ”työllisten osuus prosentteina väestöstä” jatkaa laskuaan. Tämä kertoo Suomussalmen ikärakenteesta, johon liittyy ikäihmisten osuuden kasvu. Työllisiksi luetaan 15–74 -vuotiaat henkilöt, jotka indikaattorin laskentaviikolla tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa. Suomussalmen luku on 32,2, kun koko maan luku on 43,1.

Elinvoimasta kertova väestön koulutustaso on jatkanut nousuaan jo useamman vuoden. Väestön koulutustasoa osoittava mittari kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspituudella. Esimerkiksi koulutustasoluku 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Väestön koulutustasoa mitattaessa perusjoukkona käytetään tavallisesti 20 vuotta täyttäneitä väestöä. Näin siksi, että alle 20-vuotiaat ovat pääsääntöisesti vielä

koulussa eivätkä näin ollen ole ehtineet suorittaa tutkintoa. Suomussalmen koulutustasoluku on 295,9, eli se on suhteellisen alhainen. Koko maan luku on reilun vuoden enemmän eli 396,2.

Gini-kerroin on yksi yleisimmin käytetyistä tuloerojen mittareista ja se ilmaisee tarkasteltavan alueen asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulujen jakautumista. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen maksimiarvo on 100. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on. Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä taas on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen. Suomussalmen luku on vertailukuntien alhaisimpia, eli paikkakunnalla ei ole suurta epätasaisuutta tulonjaossa.

Huoltosuhde eli yli 65-vuotiaiden sekä alle 15-vuotiaiden suhde työikäisiin on Suomussalmella 108,6 asukasta 100 asukasta kohden. Suhteessa koko maahan (61,6) tulos on korkea. Ahtaasti asuvia asuntokuntia Suomussalmella vuonna 2023 oli 4,8 % kaikista asuntokunnista. Yleistä asumistukea saa 3,8 % asuntokunnista ja eläkkeensaajien asumistukea 12,8 % asuntokunnista. Asuntokuntia Suomussalmella vuonna 2023 on ollut 3 879 kpl.

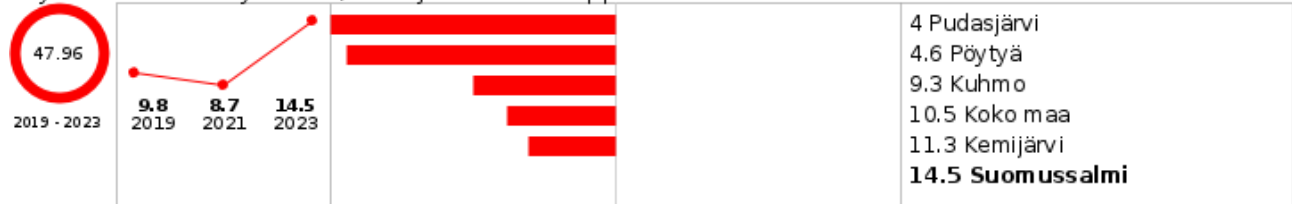
Suomussalmen väestörakenne on voimakkaasti ikääntyvää. Vuonna 2024 lasketun väestöennusteen mukaan vuonna 2030 Suomussalmen väestöennuste on 6 292. Vuonna 2030 75 vuotta täyttäneitä on 26 % väestöstä ja 85 vuotta täyttäneitä 6,7 %. Syntyvyys on laskeva: vuonna 2024 lasketun väestöennusteen mukaan vuonna 2030 0–6-vuotiaita on 3,1 %. Koko Suomussalmen väestöstä vuonna 2030 7–15-vuotiaita on 6 %, 16–24-vuotiaita 5,7 %, ja 25–64-vuotiaita 37,5 %.

4 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

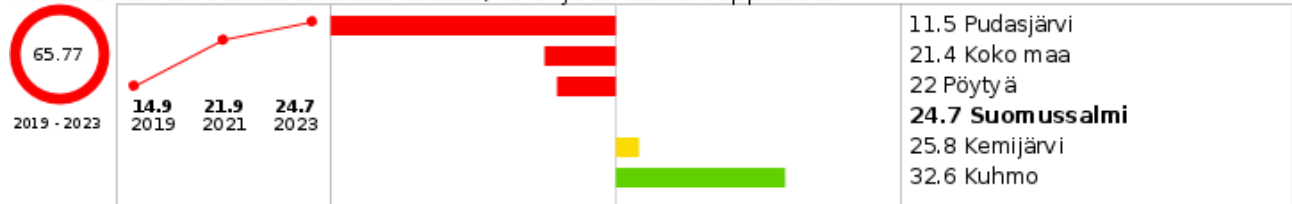
4.1 Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

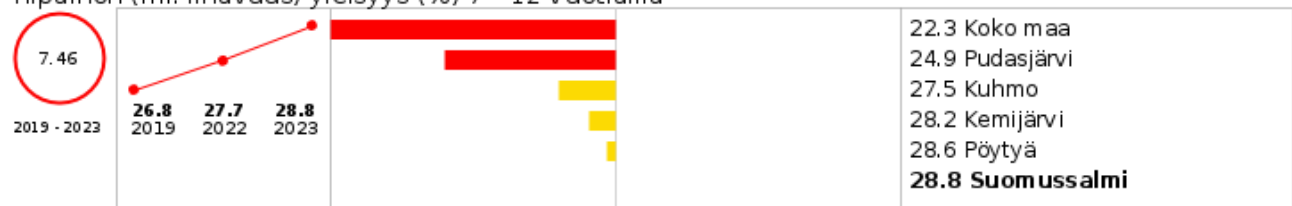
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla

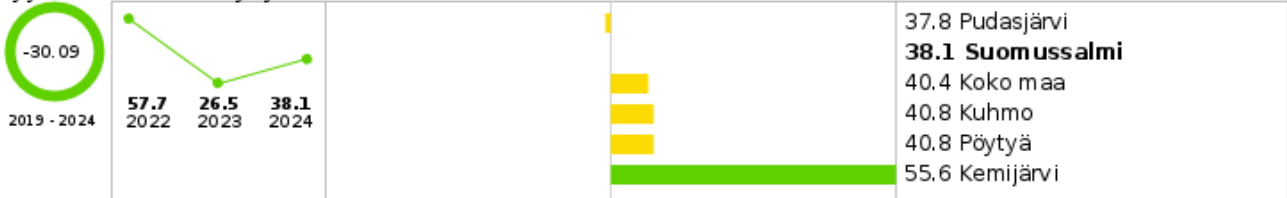
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

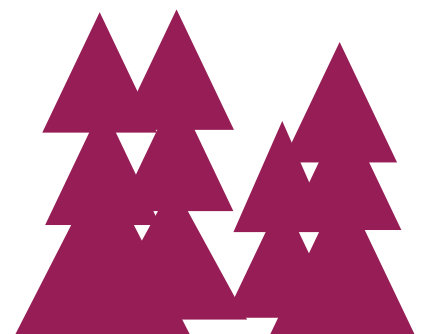
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

4.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasutokunnat, % kaikista lapsiasutokunnista

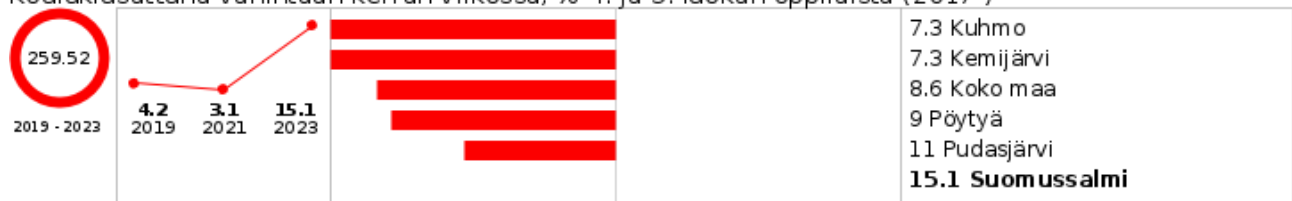
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

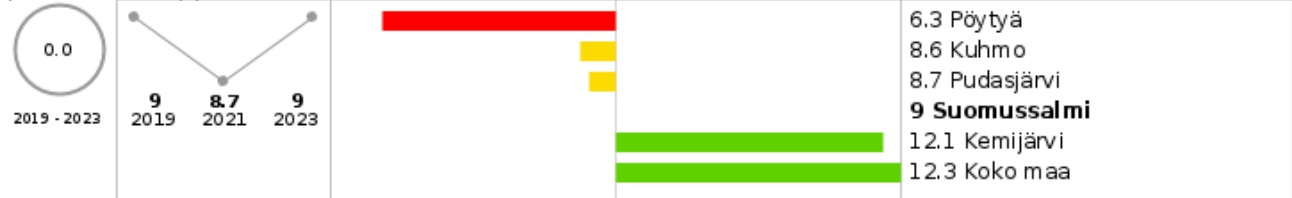
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

4.3 Palvelut Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

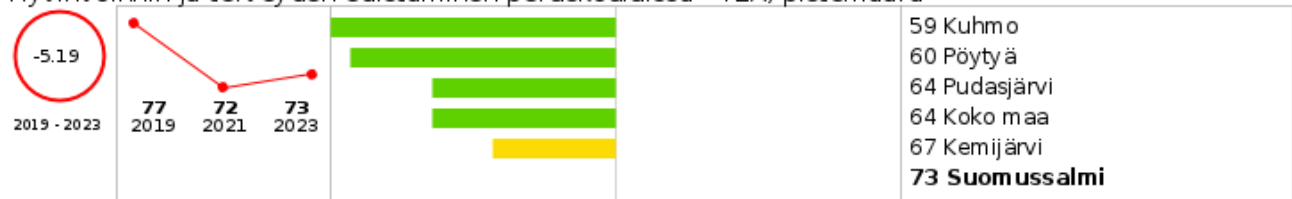

Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten lukumäärä			
	2021	2022	2023
Kainuu	2 658	2 652	2 592
Suomussalmi	189	174	159

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

4.4 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet – yhteenveto

Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus on vähentynyt, kunto laskenut ja heidän fyysiset edellytyksensä selviytyä arkipäivän haasteista ovat huonontuneet. Monien kouluikäisten fyysinen toimintakyky ei enää riitä kaikista arjen tilanteista selviämiseen. Move! -järjestelmä on oppilaan tarpeisiin perustuva mittaus- ja palautejärjestelmä, joka tuottaa tietoa oppilaan fyysisestä toimintakyvystä ja kannustaa sen kehittämiseen. Move! -järjestelmän tavoitteena on auttaa ensisijaisesti oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun. Move! -järjestelmään kuuluvat fyysisen toimintakyvyn mittaukset toteutetaan elo-syyskuun aikana 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille osana koulun liikuntakasvatusta. Move! -mittaustuloksia hyödynnetään koulujen liikunnanopetuksessa ja kouluterveydenhuollossa.

Suomussalmen 5. luokan Move! -tulokset ovat parantuneet, mutta ovat silti valtakunnan tasoa alhaisemmat. 8. luokan tulos on myös parantunut ja se onkin valtakunnan tasoa parempi. Tuloksissa on vuosittaista vaihtelevuutta. Lasten liikuntaa on lisätty hanketoiminnalla (Suomen harrastamisen malli + kerhotoiminnan kehittäminen). Koulupäivän rakennetta on kehitetty siten, että se pitää sisällään ns. pitkän välitunnin, jossa on mahdollisuus myös ohjattuun välituntitoimintaan. Uusi oppimisympäristö ja siihen liittyvät ergonomiset ratkaisut kalustuksessa mahdollistavat monipuoliset työskentelyasennot toimintapäivän aikana. Liikunnalliset, omana toimintanakin järjestetyt tapahtumat osaltaan motivoivat ja kannustavat lapsia ja nuoria liikkumaan. KouluPT-tyyppinen toiminta on käynnistynyt yhteistyössä Hyrynsalmen kunnan kanssa tukemaan vähän liikkuvia/Move! -tuloksissa heikosti menestyneitä lapsia koulun arjessa (Kuntokipinä).

Koulukiusaaminen näkyy Suomussalmella korkeina lukuina ja on kouluterveyskyselyssä vuodelta 2023 vertailukuntien korkein. Toimenpiteitä on tehty aktiivisesti tilanteen korjaamiseksi mm. ryhmäytymisen keinoin ja koulunuorisotyöntekijän avulla. Seuraava kouluterveyskysely on syksyllä 2025. Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista on Suomussalmella 15,9. Luku on nousussa. Kuhmossa ja Kemijärvellä luku on vieläkin suurempi.

Koululounasta ei syö päivittäin 22 % 8. ja 9. luokan oppilaista. Maan keskiarvo on 38 %. Yksinäisyyden kokemus nuorilla on ollut hienoisessa kasvussa. Yläkoululaisista 14 % ja lukiolaisista 12 % ilmoittaa, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Luvut ovat suuremmat kuin

maassa keskimäärin. 13,3 % 8. ja 9. luokan oppilaista ilmoittaa koulussa olevan hyvät vaikuttamismahdollisuudet. Määrä on parempi kuin koko maan tulos.

Lasten ylipainon yleisyys 2–6-vuotiailla on laskenut ollen kaikkien vertailukuntien paras. 7–12-vuotiailla luku on hieman noussut ja on vertailukuntien korkein. Toimeentulotukea saavat lapsiperheet ovat Suomussalmella valtakunnan tasolla. Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista on 30,1, joka on hiukan keskiarvoa korkeampi (28).

Varhaiskasvatukseen osallistui 77,6 % alle seitsemänvuotiaista suomussalmelaisista lapsista vuonna 2023.

5 Nuoret ja nuoret aikuiset

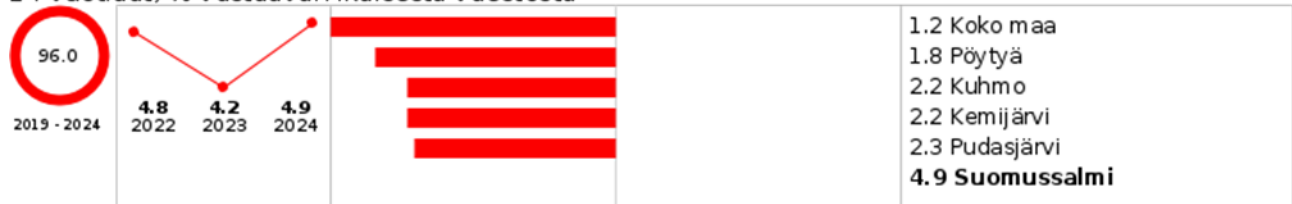
5.1 Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskimääräiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

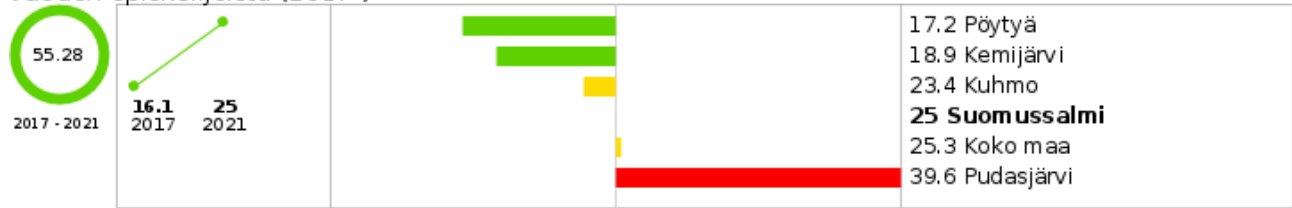
Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

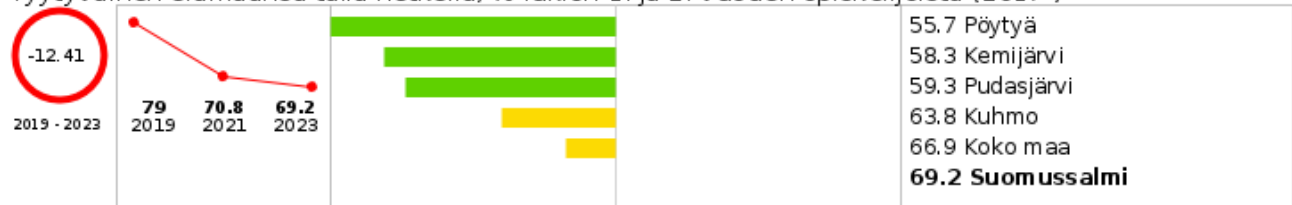
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

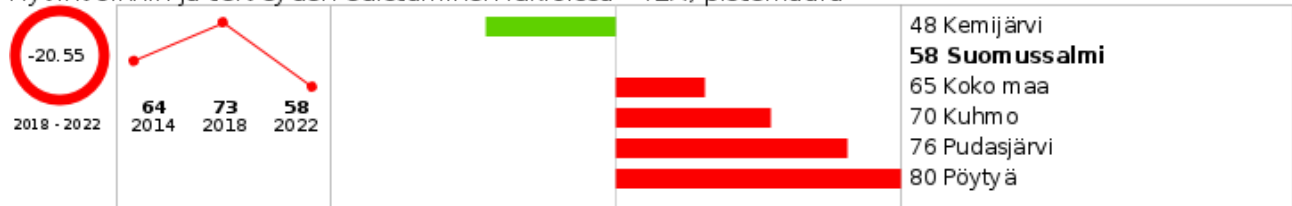
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa - TEA, pistemäärä

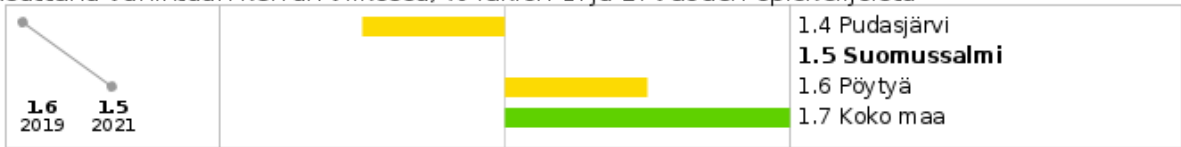

Pisteet		2024	2022
Lukiokoulutus		75	59
Sitoutuminen	i	89	50
Johtaminen	i	80	74
Seuranta ja tarveanalyysi	i	90	76
Voimavarat	i	100	56
Yhteiset käytännöt	i	93	77
Osallisuus	i	58	63
Muut ydintoiminnot	i	17	20

Lukion TEA-viisarin uusimmat tulokset valmistuivat juuri raportin kirjoittamisvaiheessa, ja kokonaispistemäärä on parantuneet reippaasti vuodesta 2022 (59 -> 75).

5.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusatus vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

5.3 Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Nuorisotoimen palvelut

Nuorisostyön palveluiden saatavuus toteutuu Suomussalmella erittäin hyvin valtakunnan tasoon verrattuna. Palveluista etsivänuorisotyö, leiritoiminta, kansainvälinen nuorisotyö, nuorisotyö koulussa sekä tilat nuorten omaehtoiseen toimintaan on Suomussalmella hyvällä tolalla. Henkilöresurssit toteutuvat myös valtakunnan tasoon nähden hyvin.

[Nuorisotilastot.fi – Tilastotietoa nuorista ja nuorisotyöstä](https://nuorisotilastot.fi)

Syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisy

- Virranjakaja- Rempatatalli toimii erityisesti 18–29-vuotiaiden poikien paikkana, jossa toimitaan yhdessä sekä autetaan toisia autojen ja mopojen korjauksessa.
- Työpaja Hanslankarit toimii nuorten matalan kynnyksen palvelupaikkana. Yhteistyö toisen asteen ammatillisten oppilaitoksien kanssa kehittyi ja työpaja tarjosi kotipaikkakunnalla vaihtoehtoisen oppimisympäristön, jossa pystyi suorittamaan koko ammattitutkinnon tai tutkinnon osia.
- Aloitettiin hankerahoituksella koulunuorisotyö. Tavoitteena on turvallinen kouluyhteisö, jossa lapset ja nuoret viihtyvät, oppivat ja tulevat toimeen keskenään.

Nuorisopalvelut mukana Ankkuritoiminnassa ja -tiimissä, jossa keskitytään nopeaan ja varhaiseen puuttumiseen. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin.

5.4 Nuoret ja nuoret aikuiset - yhteenveto

Syrjäytymisriskissä olevien osuus nuorista on noussut vuodesta 2020 (17,6 %) vuoden 2023 lukuun 20,5 %. Luku on Kainuun suurin, ja vastaava luku Kuhmossa on 15 %. Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden luku on pysynyt samalla tasolla koko vertailujakson ajan.

Nuorisopsykiatria avohoitokäynnit 13–17 vuotiaista ovat koko maan tasoon nähden korkeammat Suomussalmella. Kouluterveyskyselyssä esille noussut lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden masennusoireilu on myös hieman maan keskitasoa korkeampi. 16–24-vuotiaiden mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä on Suomussalmella hälyttävän korkea. Koko maan luku on 1,2 ja Suomussalmella luku on 4,9. Luvut kertovat tarpeesta panostaa yhä enemmän nuorten mielenterveyteen.

Hyvääkin meidän nuorillemme kuuluu. Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on maan keskiarvoon nähden alhainen (6,1). Vertailukunnista ainoastaan Pöytyällä (3,3) tulos on parempi. Suomussalmen lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on tyytyväinen elämäänsä 69,2 %. Tulos on parempi kuin muissa vertailukunnissa.

Kesätyösetelit sekä kouluun liittyvät TET-jaksot tuovat nuorilla mahdollisuuksia saada jo nuorena mahdollisuuden kokea työelämää. Kesätyöseteli jaetaan 9. luokan päättäneille nuorille. Lukion TEA-viisarin uusimmat tulokset valmistuivat juuri raportin kirjoittamisvaiheessa, ja kokonaispistemäärä on parantuneet reippaasti vuodesta 2022 (59 -> 75). Osaltaan myös esimerkiksi, uusi paikkakunnalle ammatillisen kouluttautumisen mahdollisuuksia tuova, Taitotehdas-hanke voi ehkäistä syrjäytymistä ja luoda uudenlaisia polkuja työelämään ja arkielämään kiinnittymiseen.

6 Työikäiset

6.1 Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

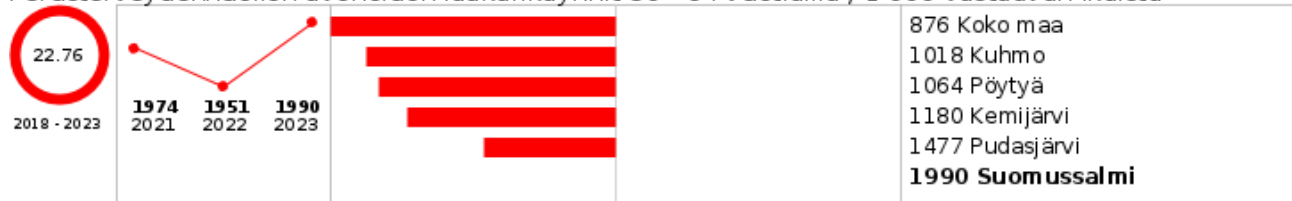
6.2 Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

6.3 Työikäiset – yhteenveto

Työikäisestä väestöstä mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai YEL-päivärahaa saaneiden 18–24-vuotiaiden osuuden vastaavan ikäisestä väestöstä. Suomussalmen luku on 32,3. Luku on laskenut vuodesta 2023 ja on samaa luokkaa koko maan kanssa (32,5).

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä on yksi HYTE-kerroin indikaattoreista ja se yksi päihdehaittojen riskiä ennakoiva ja selittävä indikaattori.

Suomussalmella tämä luku on 12,5 ja se on pienoisessa nousussa. Koko maan luku on paljon alhaisempi (5,8). Verrokkikunnista Kemijärvellä ja Pudasjärvellä tulos on vielä suurempi.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15–49-vuotiailla ja 50–64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäisiä on Suomussalmella vertailukuntien suurin. Luku on kaksikertainen koko maan lukuun. Tilasto sisältää tietoja palvelun tuottajasta, väestön palvelujen käytöstä, hoidon saatavuudesta, väestön terveysongelmista, epidemioiden leviämisestä. Luvuista voi päätellä, että Suomussalmella pääsee hyvin lääkäriin, mutta suuri luku kertoo myös korkeasta sairastavuudesta.

Suomussalmella alkoi tammikuussa 2025 työikäisille suunnattu Kuka minua liikuttaisi –hanke. Hanke on 20–50-vuotiaille perusterveille ja vähän liikkuville henkilöille, jotka tarvitsevat tukea elintapamuutoksen toteuttamiseen ja haluavat löytää itselleen mielekkään tavan liikkua. Hankkeessa hyödynnetään elintapaohjausta ja liikuntaneuvontaa huomioiden liikunta, ravitsemus ja voimavarat.

Suomussalmen kunnan työterveyshuollon palveluihin sisältyy ravitsemusterapeutin palvelut, jotka ovat lisänä tukemassa työhyvinvointia. Työntekijöitä on myös aktivoitu liikkumiseen henkilöstön hyvinvointikampanjalla ja työsuhtepolkupyöräedulla. Työsuhtepolkupyörä on käytössä myös hyvinvointialueella ja osalla paikkakunnan yrityksistä.

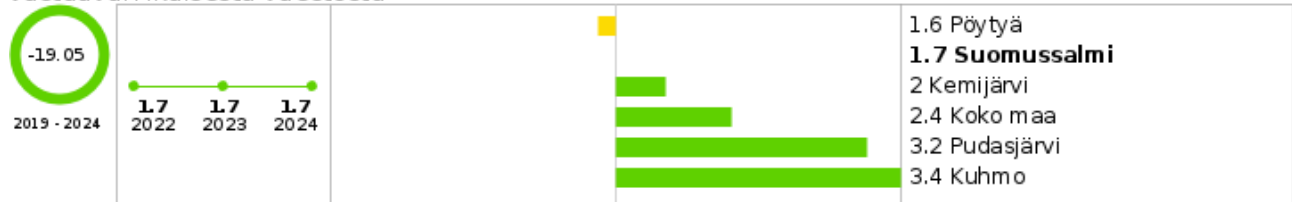
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä Suomussalmella oli vuonna 2023 61,2 vuotta.

7 Ikäihmiset

7.1 Hyvinvointi

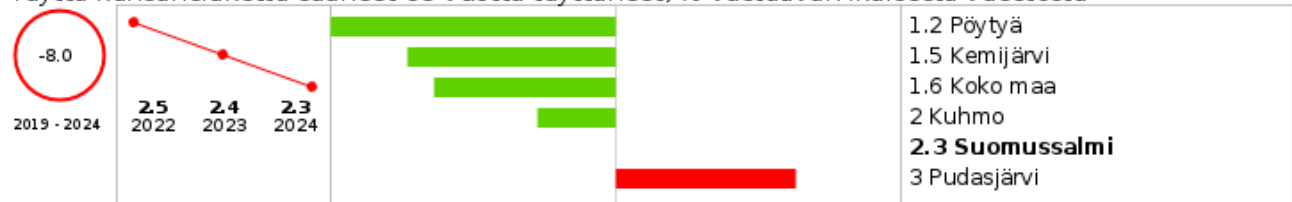
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

7.2 Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

7.3 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

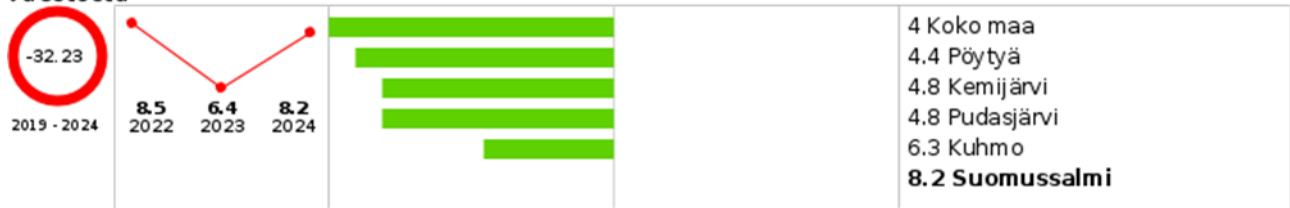
Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

7.4 Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

7.5 ikäihmiset – yhteenveto

Kunnan rooli ikäihmisten hyvinvoinnissa ja terveydessä on vahvasti ennaltaehkäisyssä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kunnan tulee huolehtia ikäihmisten palveluiden järjestämisestä, sekä toimia yhteisöllisyyden, osallisuuden, toimivan elinympäristön ja turvallisuuden edistämisen mahdollistajana. Kunnan tulee huolehtia myös paikallisen kulttuuriperinnön vaalimisesta sekä toimia koordinoijana ikäihmisille eri toimijoiden välillä.

Suomussalmen ikäihmisistä täyttä kansaneläkettä vuoden lopussa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on laskenut. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä ja se osoittaa pienituloisuutta eläkeikäisessä väestössä. Koko Suomen lukuun (1,6) verrattuna Suomussalmen (2,3) ikäihmiset ovat on pienituloisempia. Vertailukunnista vain Pudasjärvellä (3) on suurempi luku kuin Suomussalmella.

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä on nousussa. Suomussalmen 75 vuotta täyttäneistä 46,2 % asuu yksin. Vastaava luku koko maassa on 45,3 %. Kuhmossa ja Kemijärvellä luku on hieman Suomussalmea suurempi. Suomussalmella käynnistyi vuoden 2025 alussa Ikäinstituutin koordinoima, kolmivuotinen Voimaa vanhuuteen - ohjelma. Ohjelma edistää ikäihmisten liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla.

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä on nousussa, ja luku (8,2) on vertailukuntien korkein. Indikaattori ilmaisee vuoden aikana omaishoidon tukea saaneiden 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun läheisen henkilön avulla. Indikaattori kuvaa omaishoidon tuen peittävyttä 75 vuotta täyttäneessä väestössä. Lukua tulkittaessa on otettava huomioon, että ikääntyneiden palvelujärjestelmä on aina kokonaisuus ja eri kunnat valitsevat erilaisia järjestämistapoja.

Vuonna 2023 keskimääräinen kokonaiseläke oli 1 567 €/kk. Koko maan keskiarvo on 2 042 €/kk. Ikäihmisten hyvinvointia tuetaan esimerkiksi hinnoittelulla liikuntapalveluissa, Kianta-opiston toiminnalla ja Kumppanuustalon yhteisöllisen toiminnan kautta. Kunnassa toimii myös aktiivinen vanhus- ja vammaisneuvosto.

8 Kaikki ikäryhmät

8.1 Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Aänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

8.2 Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

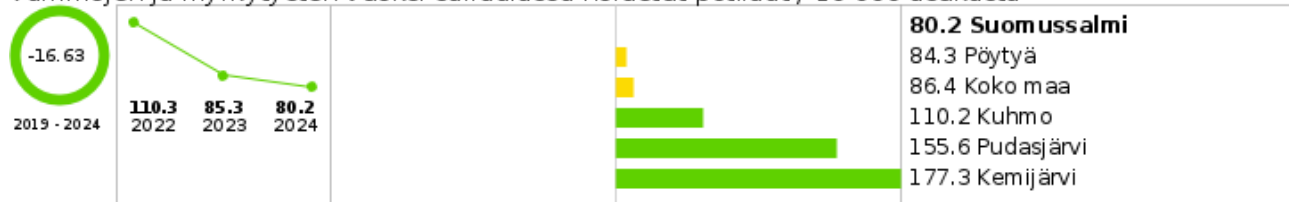
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

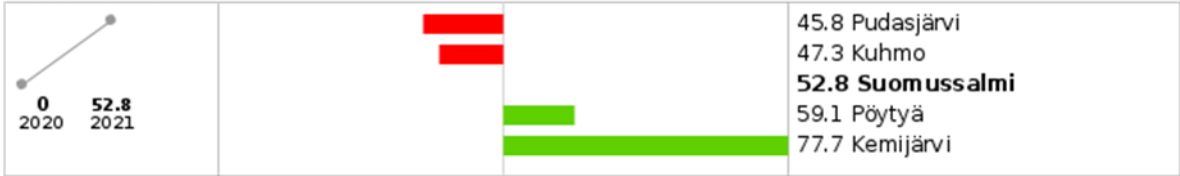
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

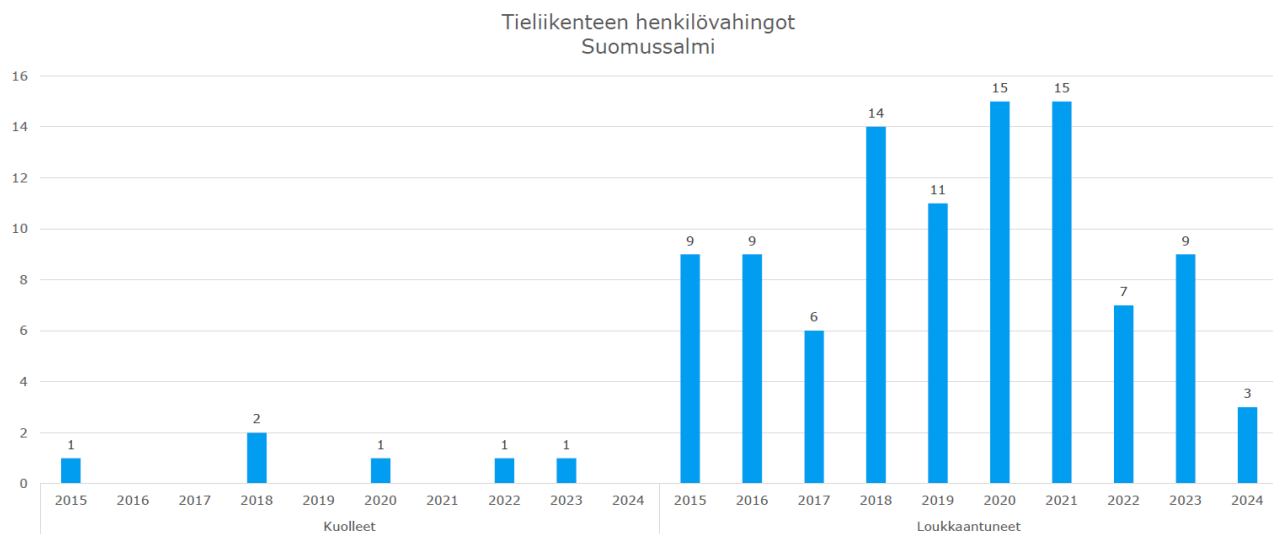
Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % asukkaista

Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt, lkm

Tieliikenteessä kuolleet ja loukkaantuneet

Lähde: Tilastokeskus, 2024* ennakkotieto

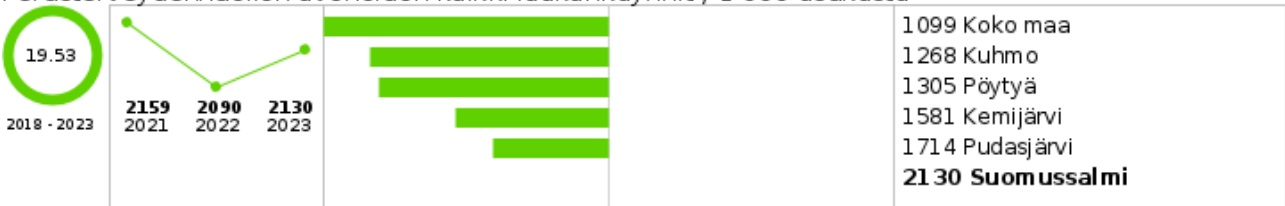
Kuva: Katsaus tieliikenteen onnettomuustilastoihin Suomussalmi Helmikuu/2025. (Lähde: Ramboll)

Liikenneonnettomuuksista aiheutuu inhimillisen kärsimyksen ohella yhteiskunnalle huomattavia taloudellisia kustannuksia. Kustannuksista merkittävä osa kohdistuu hyvinvointialueelle ja kuntasektorille. Suomussalmella tapahtuvista tieliikenteen onnettomuuksista aiheutuu yhteiskunnalle vuosittain noin 2,9 miljoonan euron kustannukset.

8.3 Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

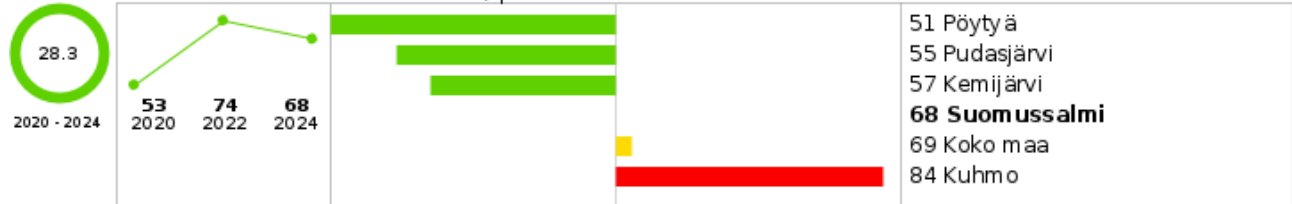

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohtossa - TEA, pistemäärä

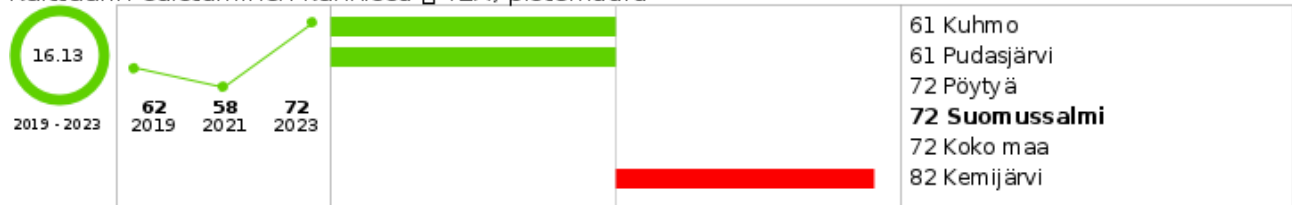

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

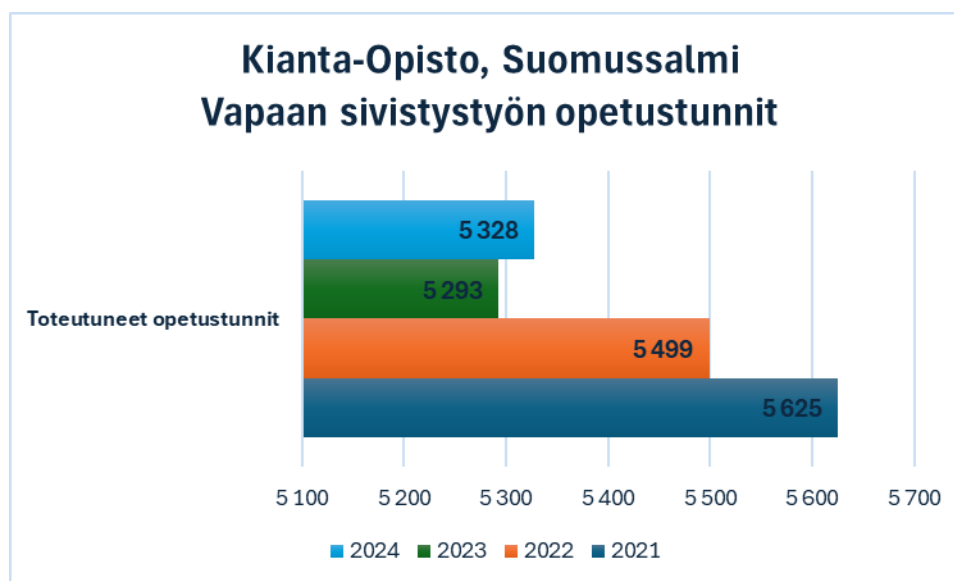

Kulttuurin edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

8.3.1 Kianta-opisto ja kirjasto

Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi

Kianta-Opiston rooli on yksi keskeisimpiä kunnan luomia tapoja tuottaa eri ikäisille ja eri asioista kiinnostuneille toimintaa ja luoda myös edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, ja se tarjoaa myös monipuolisia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseksi. Toiminta on merkittävältä osin ryhmätoimintaa, mikä tuo sosiaalisen kanssakäymisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia itsensä kehittämisen rinnalle. Vapaan sivistystyön järjestäminen on kunnille vapaaehtoinen tehtävä.

Vuosittaisessa opetussuunnitelmassa edistetään ihmisen monipuolista kehittymistä, hyvinvointia, sekä demokraattisuuden, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Hyvinvointia ja aktiivista kansalaisuutta toteutetaan järjestämällä kädentaitojen, liikunnan, musiikin, taideaineiden sekä yhteiskunnallisten aineiden opetusta. Hyvän olon olohuone senioreille, erityisryhmille suunnatut liikuntakurssit, musiikin yksilöopetus ovat esimerkkejä opiston toiminnasta, millä edistetään monipuolisesti kuntalaisten hyvinvointia.

Opiskelu- ja harrastustoiminnassa on kaikille avoimia ns. matalan kynnyksen tilaisuuksia ja opintokursseja, jotka mahdollistavat sosiaalisten kontaktien luomisen luontaisesti. Erityisryhmille suunnatuissa täsmäkoulutuksissa huomioidaan vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentyminen esim. ikääntyminen. Asiakaskyselyt ja kurssikohtaiset palautteet edistävät kuntalaisten ja opiskelijoiden tarpeiden kartoittamista. Myös eri kanavat avaavat kuntalaisille mahdollisuuden kurssitoiveiden esittämisen.

Kianta-opisto hankkii musiikkiopetuksen ostopalveluna Kainuun musiikkiopistolta.

Kianta-opiston kurssien osallistujamäärät ovat keskimäärin 6000 osallistujaa toimikauden aikana. Osallistujamäärät hieman vaihtelevat vuosittain riippuen kurssitarjonnasta.

Kirjaston lainausmäärät/ vuosi

	Suomussalmi	Koko maa
2021		
Kokonaislainaus	113 358	76 095 013
Lainaus / Asukas	14,93	13,82

2022		
Kokonaislainaus	110 699	80 428 331
Lainaus / Asukas	14,74	14,58

2023		
Kokonaislainaus	108 316	82 999 801
Lainaus / Asukas	14,70	15,00

2024		
Kokonaislainaus	107 964	85 435 376
Lainaus / Asukas	15,05	15,33

Kirjastolla on monenlaisia hyvinvointia edistäviä hyötyjä. Kirjaston rooli on muuttunut perinteisestä kirjojen lainaustoiminnasta osallisuuden ja tiedon lisäämisen paikaksi, joka edistää myös yhteisöllisyyttä ja yhteisön hyvinvointia. Suomussalmella kirjasto toimii aktiivisena

kohtaamispaikkana, jossa on tarjolla myös kulttuuria, Kianta-Opiston ryhmiä ja lainattavia liikuntavälineitä. Nykyisenlaisessa informaatiokokonaisuudessa kirjaston merkitys riippumattoman tiedon välittämisessä ja medialukutaidon opettamisessa on merkittävä. Digitaaliset ratkaisut tuovat kirjaston myös sellaisten ihmisten saavutettavaksi, joiden on muutoin haasteellista hyödyntää kirjastojen palveluita. Kuntien eKirjasto ja omatoimikirjasto ovat Suomussalmellakin käytössä.

8.3.2 Liikuntatoimen palvelut

Liikunnalla on keskeinen rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja osallisuuden vahvistamisessa. Kunta tukee asukkaiden liikkumista ja liikunnallista elämäntapaa monin tavoin. Kunta myöntää vuosittain 20 000 euroa perusavustusta paikallisille urheiluseuroille. Liikuntasalivuorot ovat maksuttomia kaikille paikallisille urheiluseuroille, myös jääkiekko on maksutonta alle 18-vuotialle. Liikuntaolosuhteita kehitetään järjestelmällisesti vuonna 2023 valmistuneen liikuntaolosuhdesuunnitelman mukaisesti ja toimenpiteissä hyödynnetään lähiluontoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Talousarvioon on varattu vuosittain investointimääräraha liikuntaolosuhteiden kehittämiseen.

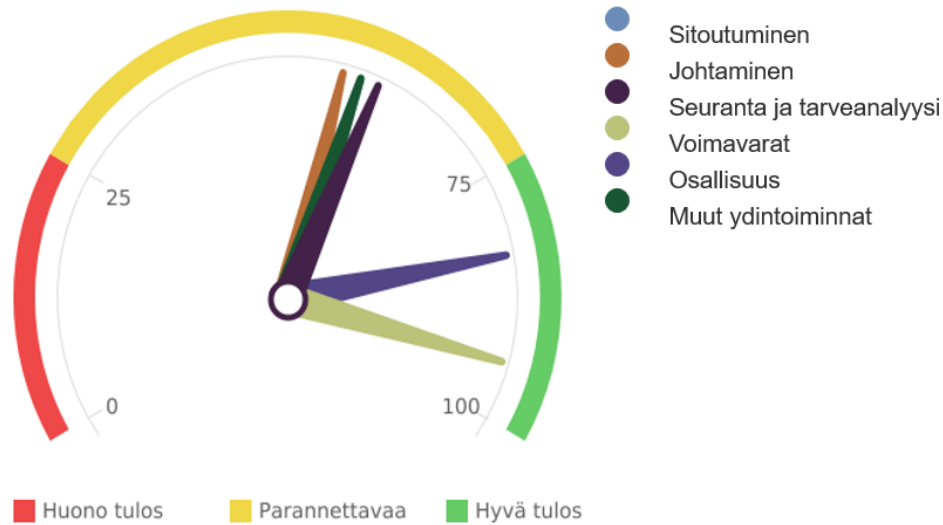
Liikuntapaikat	2024	2022	2020
Liikuntapaikat yhteensä/ 1000 asukasta	237 kpl	213 kpl	198 kpl
Kunnan pallokentät/ 1000 asukasta	12 kpl	12 kpl	13 kpl
Kunnan jääturheilualueet/ 1000 asukasta	4 kpl	4 kpl	4 kpl
Kunnan kuntosalit/ 1000 asukasta	1 kpl	1 kpl	1 kpl
Kunnan liikuntasalit/ 1000 asukasta	7 kpl	7 kpl	7 kpl
Kunnan ulkoilureitit/ 1000 asukasta	24 kpl	23 kpl	25 kpl
Kunnan liikuntapuistot, lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupiistot/ 1000 asukasta	5 kpl	2 kpl	2 kpl
Kunnan vesiliikuntatilat, allaspinta-ala m ² / 1000 asukasta	306 m ²	306 m ²	306 m ²

Kevyen liikenteen väyliä (metriä) / asukas

Kevyen liikenteen verkoston kunto ja laajuus kannustavat arkiliikuntaan. Suomussalmella kevyen liikenteen väyliä on 3,7 m/ asukas. Liikuntareittejä kunnassa on yhteensä 843 km.

Liikunta : Suomussalmi 2024

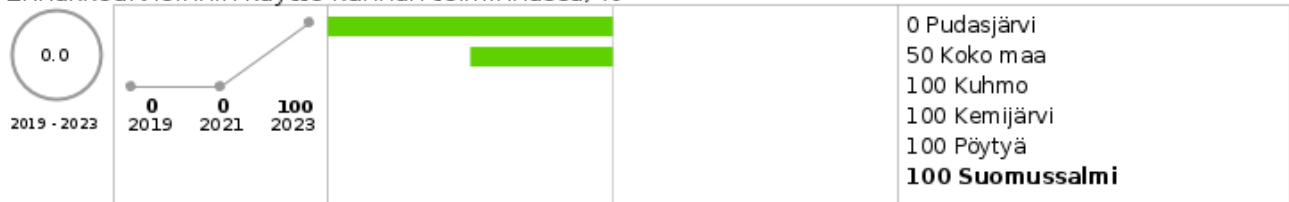
Tulos/ pisteet

	2024	2022	2020
Liikunta	68	74	53
Sitoutuminen	58	67	50
Johtaminen	56	67	77
Seuranta ja tarveanalyysi	60	45	31
Voimavarat	94	90	94
Osallisuus	83	100	25
Muut ydintoiminnot	58	74	40

Parannettavaa liikunnassa Suomussalmella on maahanmuuttajien liikunnan edistämisessä, liikuntaneuvonnan kehittämisessä kunnan omana työnä, ja liikunnan sukupuolittaisen seurannan kehittämisessä.

Muut palvelut

Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %

8.4 KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Suomussalmen kunnan äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on harmittavasti jatkanut laskuaan ollen 47,2 % vuoden 2025 kuntavaaleissa, jotka järjestettiin samaan aikaan aluevaalien kanssa. Koko maan vastaava luku on 54,3 %. Vaaleihin liittyen taas ennakkoäänestysinto on kasvanut ja muun muassa kirjastoauton äänestysreittipäiviä on lisätty.

Sairastavuusindeksi ilmaisee kunnan väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indikaattori koostuu kymmenestä erillisestä sairausryhmittäisestä osaindeksistä, jotka kuvaavat

kyseisten sairauksien yleisyyttä alueen väestössä. Suomussalmella (104,2) sairastetaan enemmän kuin koko maassa keskimäärin (100).

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta ovat vähentyneet vertailujaksolla. Tämä indikaattori heijastaa suurelta osin päihteiden käytössä tapahtuvia muutoksia, koska väkivallan riski kasvaa vuorovaikutustilanteissa, joissa osapuolet tai ainakin joku paikallaolijoista on humalassa. Suomussalmen luku on 7, joka on vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (7,8).

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta, eli kyseessä ovat sellaiset omaisuusrikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suomussalmella luku (27,2) on hieman nousussa, mutta jää silti alle maan keskitason (42,9).

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta on laskenut Suomussalmella (80,2) ja on koko maan keskiarvon (88,7) sekä vertailukuntien alhaisin. Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta sisältävät lääkärikäynnit terveyskeskusten äitiysneuvolassa, lastenneuvolassa, perhesuunnitteluneuvolassa, kouluterveydenhuollossa, opiskelijaterveydenhuollossa sekä kotisairaanhoido- ja mielenterveyskäynnit ja muut avohoitokäynnit. Luvussa on mukana myös etäasioinnit. Suomussalmella luku on 2130, kun koko maan luku on 1099. Suuri luku kertoo suuresta sairastavuudesta, mutta myös hoidon saatavuudesta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa - TEA pistemäärä on Suomussalmella 63. Koko maan keskiarvo on 83. Kehittämiskohteita Suomussalmella ovat muun muassa paikallisen turvallisuussuunnitelman puuttuminen ja esimerkiksi kuntalaisten elintapojen ja elämänhallinnan raportoinnin puuttuminen valtuustolle. Vahvuuksina meillä on puolestaan järjestöyhteisöjen koordinointi ja kunnassanne tehty päätös ennakoarvioinnin (EVA) käytöstä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten valmistelussa. Kehittämistoimia on tehty vuoden 2023 kyselyn jälkeen, ja uusimmat tulokset saadaan syksyllä 2025.

Kulttuurin edistäminen kunnissa TEA-pistemäärä on Suomussalmella 72, joka sama kuin koko maassa keskimäärin. Kehittämiskohteina meillä on esim. aikuisten taiteen perusopetuksen kehittäminen. Parannusta vuoden 2023 kyselyn jälkeen on tullut muun muassa lasten kulttuurikasvatussuunnitelman osalta ja vuoden 2025 tulokset saadaan syksyllä 2025.

9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

9.1 TEAviisari

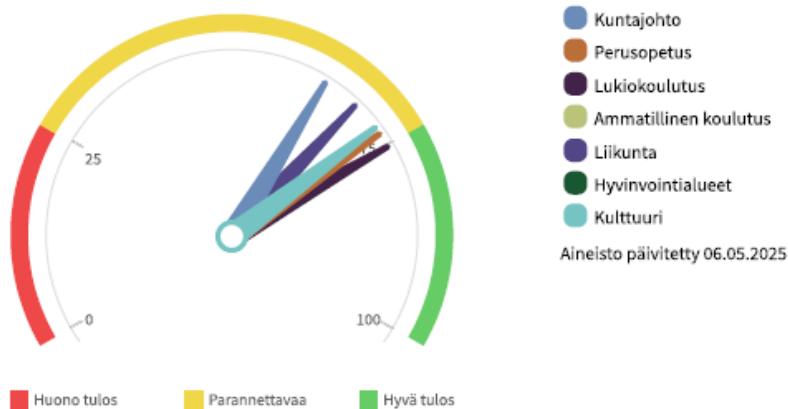
TEAviisari on kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden edistämistä kuvaava verkkopalvelu, joka tukee kuntien terveydenedistämistoiminnan suunnittelua ja johtamista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää kahden vuoden välein tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. Arviointinäkökulmat TEAviisarissa ovat: sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus ja muut ydintoiminnot.

Terveydenedistämisaktiivisuutta mitataan TEAviisarissa seuraavilla kunnan toimialueilla:

- perusopetus
- lukiokoulutus
- (ammatillinen koulutus)
- liikunta
- kuntajohto
- Kulttuuri

Pistemäärän tarkastelu osoittaa, että Suomussalmen kunnan kaikkien sektoreiden yhteispistemäärä on noussut tarkastelujaksolla (2021-2025) luvusta 62 lukuun 67. Tulos on hieman alle koko maan keskiarvon (= 70).

Kaikki sektorit : Suomussalmi 2024

Pisteet	Suomussalmi	Koko maa
Kaikki sektorit	70	70
Kuntajohto	63	83
Perusopetus	73	64
Lukiokoulutus	75	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	68	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	72	72

Tulosten tarkempaa tarkastelua:

[TOP 10 - TEAvisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

[Tulokset - TEAvisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

9.2 Hyvinvointikyselyn tulokset

Suomussalmelaiset ovat tyytyväisiä elämänlaatuunsa, mikä ilmeni tammikuussa 2025 toteutetussa Kainuun Hva:n ja kuntien yhteisessä hyvinvointikyselyssä. Elämänlaatussa hyväksi tai erittäin hyväksi arvioi lähes 80 % vastaajista, kun huonoksi tai erittäin huonoksi elämänlaatuunsa arvioi alle 3 %. Elämän osa-alueista tyytyväisimpiä ollaan asuinympäristöön ja tyytymättömiä omaan fyysiseen terveyteen.

Sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä. Suomussalmelaisten hyvinvointia tukevat kaikkein eniten perhe, ystävät ja muut ihmissuhteet. Oma hyvä kunto ja hyvät liikuntamahdollisuudet sekä harrastukset ovat myös lisäämässä hyvinvointia.

“Kaikenlainen kulttuuri on elinehto!!”, todetaan vastauksissa. Kulttuurin tärkeyttä painotettiin monessa vastauksessa. Yleisesti voidaan todeta, että erilaisiin kulttuuripalveluihin osallistuminen on virkistävää tai piristävää ja se kohentaa mielialaa. Suomussalmen kulttuuripalveluja sijainnin, hintojen tai esteettömyyden näkökulmasta piti joko erittäin hyvin tai hyvin saavutettavina peräti 70 % vastaajista. Huonoksi tai erittäin huonoksi saavutettavuuden arvioi joka kymmenes vastaaja.

Suomussalmelaisilla on myös haaveita, sillä vain viidesosa vastaajista kertoi, ettei heillä ole haaveita. Useimmiten toivotaan terveyttä. Vain harvat vastaajat haaveilivat lottovoitosta, rikastumisesta tai rauhasta.

Luonnossa liikkumalla saa hyvää oloa. Suomussalmelaiset liikkuvat aktiivisesti arjessaan, joskin tavallisimmat tuki- ja liikuntaelinsairaudet haittaavat monen liikkumista. Luonto yleensä ja metsä ovat suomussalmelaisille paras liikkumisympäristö. Liikuntapaikoista suosituin on kylpylä.

Yksinäisyys ja maailman tilanne heikentävät hyvinvointia. Kun hyvät sosiaaliset suhteet tukevat hyvinvointia, vastaavasti yksinäisyys on merkittävä sitä heikentävä tekijä. Vastauksissa korostui erityisesti epävarman maailman tilanteen kielteinen vaikutus hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Hyvinvointialueen heikentyneet palvelut huolettavat keskustasta pitkien matkojen päässä asuvia, ja monella vastaajalla oli mielessä ambulanssin saatavuus. Etäämpänä asuvien huolena ovat myös vähäiset kulkuyhteydet ja teiden talvisen ylläpidon laatu.

Suomussalmi on turvallinen. Ympäristö koetaan turvalliseksi Suomussalmella, 90 % on tätä mieltä. Turvattomaksi ympäristön kokee 5 % vastaajista. Vastaukset ovat samaa luokkaa kuin koko Kainuun alueen vastauksissa, täällä ympäristö koetaan hitusen turvallisemmaksi kuin keskimäärin Kainuussa. Vastauksissa korostuivat eniten turvallisuutta heikentäviksi asioiksi liikkaus, sairauskohtaukset, internetin kaatuminen ja sähkökatkot. Jonkin verran huolta aiheuttavat edellisten lisäksi tarttuvataudit.

Häiriöihin osataan varautua. Valtaosa vastanneista, kertoi erilaisista tavoistaan varautua häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Tavallisimmin kotoa löytyy ruokaa ja vettä. Paristoja löytyy ja patteriradiota. Maaseutupaikan luonteeseen kuuluu se, että monilta löytyy myös aggregaatti.

Kaikkiaan 250 suomussalmelaista vastasi Kainuun hyvinvointikyselyyn. Vastaajista joka kymmenes (11 %) oli alle 30-vuotias. Lähes puolet (45 %) oli 30–65-vuotiaita, ja yli 65-vuotiaita vastaajista oli lähes saman verran (44 %). Naisten osuus vastaajista oli 71 %.

9.3 PYLL-indeksi

PYLL (Potential Years of Life Lost), eli vältettävissä olevat ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet (ns. ”turhat menetykset”) ovat kansainvälisesti laajasti käytetty hyvinvoinnin ja terveyden mittari. PYLL on tapa tarkastella kuolleisuutta niin, että huomioidaan minkä ikäisenä kuolema on tapahtunut ja lasketaan menetetyt elinvuodet suhteessa kypsään elämään. Ennenaikaisuuden ikärajana on käytetty 75 vuotta. Vältettävissä oleva menetetty elinvuosi tarkoittaa, että kuolema olisi joko ehkäistävissä tai sairaus hoidettavissa.

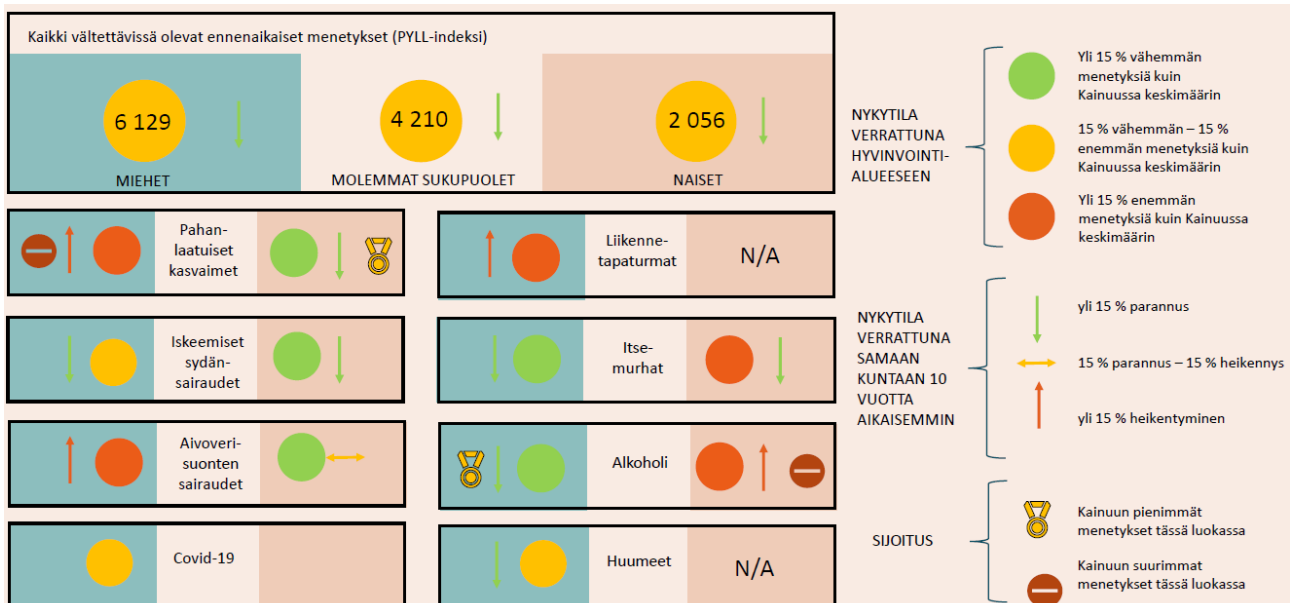
Kokonaiskuvassa Kainuun vältettävissä olevat menetykset ovat selvästi suuremmat kuin maan keskitaso. Kainuun vältettävissä olevien menetysten kokonaistilanne on koko maan toiseksi heikoin. Ainoa hyvinvointialue, joka pärjää Kainuuta heikommin, on Etelä-Savo.

Kainuun hyvinvointialueen inhimillisen pääoman menetykset

Ryhmä	Elinvuosien menetykset/ 100 000 as	Elinvuosien menetykset Kainuussa	Menetetty inhimillinen pääoma
Kaikki vältettävissä olevat menetykset	4 941	3 467	167 M€
Verenkiertoelinten sairaudet	940	660	32 M€
Tapaturmat ja väkivalta	903	634	31 M€
Itsemurhat*	430	302	15 M€
Alkoholi	495	347	17 M€
Huumeet	339	238	12 M€
Syövät	671	471	23 M€

Kuva: Kainuun PYLL 2024. (Lähde: FCG)

Suomussalmen kunnan tilannekatsaus:

Kuva: Kainuun PYLL 2018-2022. (Lähde: FCG)

Mitä vihreämpi yleiskuva, sen parempi tilanne, ja mitä punaisempi yleiskuva, sen heikempi tilanne.

	Miehet	Naiset	Molemmat sukupuolet	Kehitys 10 vuoden takaiseen
Kaikki vältettävissä olevat menetykset 2018–2022	6 129	2 056	4 210	6 255
Pääluokka:				
- Verenkiertoelinten sairaudet	1 557	298	965	1 274
- Tapaturmat ja väkivalta	1 977	160	1 141	2 508
- Alkoholit ja huumeet	992	920	940	1 567
- Pahanlaatuiset kasvaimet	834	366	611	677

Kehitystrendi on kokonaiskuvassa kuitenkin menossa parempaan suuntaan Suomussalmen osalta. Naisten menetykset ovat alhaisemmat kuin Kainuussa keskimäärin. Miesten menetykset ovat korkeammat kuin Kainuussa keskimäärin. Kaikkein huolestuttavin kehityssuunta Suomussalmen miesten osalta on pahanlaatuisten kasvainten osalta. Miesten aivoverisuonten sairauksien osuus on myös Kainuun suurin ja kehityssuunta on nousemaan päin. Naisten osalta erityisenä huolenaiheena on alkoholikuolemien voimakas nousu. Luku on Kainuuta ja koko Suomea huomattavasti suurempi.

Miesten menetykset ovat Suomussalmella selkeästi suuremmat kuin naisten menetykset. Huumeetkuolemat ovat koko maata alhaisemmat ja Kainuun pienimmät. Eniten meillä menetetään elinvuosia tapaturmiin ja väkivaltaan. Toiseksi suurimpana ryhmänä on verenkiertoelinten sairaudet, ja kolmantena ryhmänä on alkoholi ja huumeet.

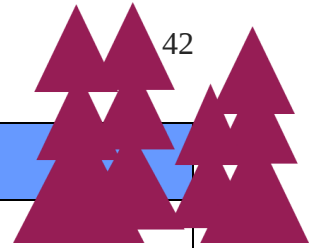
9.4 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen

Asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden seurantataulukko.

Kunnan strategian ja valtakunnallisten painopisteiden pohjalta on luotu seuraavat hyvinvointisuunnitelman painopisteet:

1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen – kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta
2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, turvallisuus ja viihtyisyys päätöksenteossa
3. Suunnitelmallinen päätöksenteko – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut

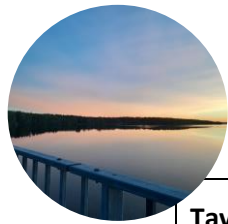

1. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen – Kuuntelemalla kuntalaisia vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta

Tavoite: Kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen

<u>TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI</u>	<u>VASTUUTAHOT</u>	<u>SEURANTAMITTARIT</u>	<u>TOTEUTUMINEN 1-12 KK</u>
Osallisuussuunnitelman laatiminen	Kunnan eri hallintokunnat		Kesken
Vanhus- ja vammaisneuvoston ja Nuorisovaltuuston toiminta	Vanhus- ja vammaisneuvosto, Nuorisovaltuusto, kunnan eri hallintokunnat	Säännölliset kokoontumiset, vähintään 4 kertaa vuodessa.	Toteutunut
Liikuntafoorumi, järjestöyhteistyö	Liikuntapalvelut, liikuntaseurat ja -järjestöt	Säännölliset kokoontumiset 1-2 krt/v (Kuntajohto, liikunta)	Järjestöilta toteutettu vuosittain. Liikuntaseurojen kanssa yhteistyötä vuosittain.
Hyvän mielen aamukahvit - päättäjien ja vaikuttamistoimielinten säännölliset aamukahvitilaisuudet - kuntalaisten ja kunnan virkamiesten aamukahvitilaisuudet	Luottamushenkilöt, kunnan eri hallintokunnat	Säännölliset kokoontumiset 1-2 krt/v	On toteutunut 2 krt/vuosi.
Kianta-Opiston tarjonta tukee elinikäistä oppimista	Sivistyspalvelut, Kianta-Opisto	Kianta-Opiston monipuolinen opintotarjonta. Opinto-opas 2023–2024.	Vuonna 2024 Kianta-opistossa suunniteltiin 281 kurssia, joista 215 toteutui.
Liikuntaolosuhteiden toimintasuun.	Tekniset palvelut, liikuntapalvelut	Otettu käyttöön.	Suunnitelma on valmistunut ja suunnitelman mukaisia toimenpiteitä on viety vuosittain käytäntöön.

Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva varhaiskasvatus	Varhaiskasvatus, perusopetus, lukio	Laadittu ja otettu käyttöön	Liikkuva koulu käytössä perusopetuksessa Lukiolla otetaan käyttöön 2025
Välituntiliikunnan aktivointi, pitkä välitunti käyttöön myös yläluokilla, oppitunneilla mahdollisuus työskentelyyn seisten	Perusopetus	Huomioitu toiminnassa Otettu käyttöön (Liikunta, Peruskoulu)	Pitkä välitunti käytössä, eri työskentelyasennot myös mahdollisia.
Harrastamisen Suomen malli	Sivistyspalvelut	Järjestettyä harrastustoimintaa	Vuosi 2024, Harrastamisen Suomen malli: - tunnit 666 h - osallistuja 431 henkilöä
Kuntalaiskyselyt	Kunnan eri hallintokunnat	Kuntalaiskysely vähintään kerran valtuustokaudessa	Toteutunut
Lapsiparlamenttityyppisen toiminnan käynnistäminen	Sivistyspalvelut, hallintopalvelut	Lapsiparlamenttityyppisen toiminnan kokeilu vuoden 2023 aikana. (Kuntajohto)	Ensimmäinen kokous marraskuussa 2023, 4 kokoontumista
Kirjaston tapahtumat, Galleria Kiepin näyttelyt, kirjaston pelitila	Kirjastotoimi, kulttuuripalvelut	Järjestetään tapahtumia myös kirjaston tiloissa, ja vuosittaisen kesänäyttelyn.	Kirjaston tiloissa 35 tapahtumaa ja Galleria Kiepissä 11 näyttelyä.
Kirjaston verenpainemittari, lainattavat kävelysauvat, akkuporakone, lautapelejä, kausilippu Supsin jääkiekkopeleihin.	Kirjastotoimi	Lainausmäärät	Liikuntavälineitä lainattiin 87 ja lautapelejä 74 kertaa.

Tavoite: Osallisuuden vaikuttavuuden parantaminen

Osallistavan budjetoinnin kokeilu ja talousarviokysely	Hallintopalvelut	Talousarviokysely väh. 2 kertaa valtuustokaudessa. (Kuntajohto)	Osallistava budjetointi alkanut
Osallistava strategiatyö (strategiakysely)	Hallintopalvelut	Strategiakysely kerran valtuustokaudessa	Syksyllä 2025
Uudistetut aloiteohjeet ja aloitteisiin liittyvän tiedottamisen kehittäminen	Hallintopalvelut	Uudistetut aloiteohjeet käyttöön vuoden 2023 alussa.	Toteutunut.
Kianta-Opiston monipuolinen opetustarjonta ja harrastustoiminta	Kianta-Opisto		Kolme suosituinta koulutusala ovat: Tanssi ja liikunta 78 kpl, kädentaidot 43 kpl ja musiikki 38 kpl.
Perusopetuksen huoltaja- ja oppilas -kyselyt Varhaiskasvatuksen huoltaja- ja lapsi -kyselyt Lukio-opetuksen huoltaja- ja opiskelijakyselyt	Perusopetus, varhaiskasvatus, lukio	Varhaiskasvatuksessa arvio kysely 2024 syksyllä. Perusopetuksen huoltajakysely keväällä 2024 Lukio-opetuksen huoltaja ja opiskelijakyselyt keväällä 2024	Toteutettu PO huoltajakysely, tavoite saavutettu ka. 3,27 (asteikko 1-4, tavoite ka. > 3,1) Varhaiskasvatuksen arvioi kysely siirtynyt syksyyn 2025. Lukiolla toteutettu kevät 2024
Neuvokas perhe -menetelmän käyttöönotto varhaiskasvatuksessa. Menetelmä tukee varhaiskasvatuksen työtä perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisessä.	Varhaiskasvatus, neuvola, sote (Hellä-hanke tukena)	Otettu käyttöön	Käytössä säännöllisesti.
Varhaisen tuen tiimi lapsen ja/tai perheen tuen tarpeen kartoittamiseen ja toteuttamiseen.	Varhaiskasvatus, sote	Lapsen tuen malli käytössä: yhtenäinen Kainuun kunnissa.	Käytössä säännöllisesti.

Tavoite: Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luojana			
Säännöllisen harrastustoiminnan järjestäminen	Kainuun musiikkiopisto, liikuntapalvelut, Kianta-Opisto, nuorisopalvelut, urheiluseurat, järjestöt.	Kurssit, kävijämäärät	Musiikkiopisto, vuosi 2024: Viikkotunnit 69,90 h Opetustunnit yht. 2446,48 h Kianta-Opisto 2024: SIVLA:n määritellyn raaminen mukaan yhteensä 5285 opetustuntia. KO:n 2024, Suunnitellut tunnit 6039, joista toteutui 5285 tuntia, (-754 muutostuntia).
Kianta-Opisto tarjoaa kädentaitojen, liikunnan, musiikin, taideaineiden sekä yhteiskunnallisten aineiden opetusta kaiken ikäisille.	Kianta-Opisto	Kurssitarjonta on laajaa ja monipuolista.	
Terveys- ja liikuntatapahtumat yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Liikuntapalvelut, kolmannen sektorin toimijat	Tapahtumat	Suomussalmi-hiihto, koululaisten hiihtopäivä, Kunnon Kevätpäivä, Raatteen Marssi, Raatteen Maraton, Ruthless Rajahiihto
Kunnan järjestämät tapahtumat (Taiteiden yö, Ämmän kesäillat jne.)	Suomussalmen kunta	Kunta järjestää maksuttomia ja maksullisia tapahtumia, jotka tavoittavat kuntalaiset vauvoista vaareihin asti.	Ämmän kesäillat, Pikku kakkonen –konsertti, Köhähkö-tori vuosittain.
Kirjaston toiminta (lukukoira, näyttelyt, tapahtumat, monipuolinen aineisto, ryhmätyötila, pelitila)	Kirjastotoimi		Lukukoirat vieraili 6 kertaa, 11 näyttelyä, 29 muuta tapahtumaa.
Taiteen ja kulttuurin tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen ja Kaiku-kortti	Kulttuuripalvelut, Kianta-Opisto, Nuorisopalvelut	Kaikukortin käyttömahdollisuuksien tiedottaminen, kulttuurikasvatussuunnitelman käyttöönotto.	Kaikukortteja jaettu nuorille KO, kevät käytettiin 3 kpl:ta. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen toiminta käynnissä.

Musiikkiopiston konserttien ja kirjaston yhteistyön parantaminen	Kainuun musiikkiopisto, kirjastotoimi		Musiikkiopiston flyygeli sijoitettu kirjastoon konserttikäyttöön.
Haja-asutusalueiden latujen kunnossapidon tukeminen	Tekniset palvelut, latujen kunnossapitäjät	Kunnossapitosopimukset	Kunnossapitosopimuksia on tehty 6 kpl vuosittain
Tavoite: Syrjäytymisen/yksinäisyyden ehkäiseminen			
Maahanmuuttopalvelujen kehittäminen - varhaiskasvatuksessa tuki perheille - yhteistyön tiivistäminen maahanmuutto-ohjaajan ja pakolaisohjaajan kanssa	Hallintopalvelut, varhaiskasvatus	Maahanmuuttotiimin toimintasuunnitelma valmiiksi 5/2024 mennessä	
Ehkäisevä päihdetyö Ehkäisevän päihdetyön ja mielenterveyden edistämisen työryhmä	Ehkäisevän päihdetyön työryhmä, Hyvän mielen kunta -hanke, Hyvän mielen kunta -hankkeen työkalupakki	Työryhmän säännöllinen toiminta, vähintään 2 kokoontumista vuodessa.	Työryhmä kokoontunut 2 kertaa Välitettiin päihde- ja mielenterveys tietoa ja materiaalia eri toimijoille. Toteutettiin viisaat valinnat päivä 7 luokkalaisille.
Oppilashuoltoryhmän toiminta perusopetuksessa ja lukiassa. Tiivistetään yhteistyötä nuorisotoimen, poliisin ja lastensuojelun kanssa. Lisätään luokkien ryhmäytymistä.	Laaja-alainen oppilashuoltoryhmä, poliisi, sote, SRK	Yhteistyö tiivistyy, Ankkuri-toiminta käynnistyy	Opiskeluhuollon ohjausryhmä kokoontunut suunnitelman mukaan, Ankkuri-toiminta on käynnissä, kokoontumisia yht. 10. Lukion opiskeluhoitoryhmä kokoontunut kevään aikana 1 krt
Koulukiusaamisen ja ennaltaehkäisyn menetelmät	Sivistyspalvelut	Ennaltaehkäisevän työn aktiivinen toteuttaminen, huoltajainfot, tapausten selvittelyt kirjataan ja seuranta järjestetään.	Ennaltaehkäisevän työn käytänteet jalkautettu arkeen ja toiminnassa, KiVa-malli käytössä, Someturva-palvelu otettu

Mielenterveyshoitaja perusopetuksessa Kouluissa otetaan käyttöön poissaolo-seurantamalli Matalan kynnyksen kohtaamispaikat yhteistyössä seurakunnan ja järjestöjen kanssa Digiopastuksen kehittäminen ja toiminnan jatkaminen Kianta-Opiston säännöllinen kurssitoiminta Kirjasto kuntalaisten kohtaamispaikkana Kirjastoauton aikatauluja muokataan palvelutarpeen mukaan ja vieraillaan tapahtumissa	Sivistyspalvelut, sote Perusopetus Suomussalmen kunta, SRK, järjestöt, Kianta-Opisto (Vanhustyön keskusliiton ohjelman mukaan) Kianta-Opisto, Kirjastotoimi Kianta-Opisto Kirjastotoimi Kirjastotoimi	Käyntikerrat (Peruskoulu) Otettu käyttöön Yhteistyö Toteutuminen Kurssit, kävijämäärät Kulttuuri toivottaa kirjastoauton tervetulleeksi tapahtumiin. Lisäksi kirjastoautossa starttaa Kirjastoautolla kulttuuria sydämkylille -hanke.	käyttöön. Koulunuorisotyö-projekti käynnissä ja toteutuu suunnitelman mukaan --> 12/2025 Toteutunut Käytössä. Olohuone -toiminta seurakunnan tiloissa. Hyvän olon olohuone käynnistyi Kianta-Opistossa. Kumppanuustalo. Kirjastossa on 24 viikon ajan ilmaista digineuvontaa ja tietoisuuksia osallistujia n. 10 hlöä/vko. KO:n 215 kurssilla on ollut 2809 brutto-osallistujaa. Kulttuuribussissa toteutuivat Ulla Harjun, Leena Juntusen ja Jaakko Heikkisen kuvataidenäyttelyt ja Ssalmen Harmonikkakerhon ja The Heater Trion musiikkiesitykset sekä joulupukki. Kaikilla kirjastoauton 11 reitillä taiteilija mukana vähintään kerran. Kirjastoauto Ranstakka osallistui

Keruukaveri -toiminnan käynnistäminen	Hyvän mielen kunta -hanke, Arktiset Aromit ry, liikuntapalvelut	Aktiivinen toiminta	Leikitään Pikku Kakkosta tapahtumaan Jätkänpuistossa.
Kaveritoiminnan laajentaminen (tällä hetkellä nuorisopuolella käytössä)	Nuorisopalvelut, hyte-työryhmä, Hyvän mielen kunta -hanke	Toiminnan jatkuminen. Yhteiset osallistumiset kunnan järjestämiin tapahtumiin ns. kulttuurikaveri-toiminta	Ei ole toteutunut.
Ystävätoiminnan jatkaminen yhteistyössä SPR:n kanssa Kunnan kulttuuritarjonnan huomioiminen kaveri- ja ystävätoiminnassa	Hallintopalvelut Kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut		Työpaja Hanslankarit, nuorisotila ja Virranjakaja-Remppatalli toimivat nuorten kohtaamispaikkoina. Syyskuussa aloitettiin koulunuorisotyö.
			Kulttuuripassikortti jaettu kaikille uusille kuntalaisille syksyllä 2025. Kunnan kulttuuritapahtumiin veloituksetta 1+avec. Nuorisopalvelut toteuttanut yhdessä leirin, retkiä ja juhlia sekä ryhmätoimintaa. Remppatallilla nuoret remppaavat autoja yhdessä ja auttavat toisiaan. Seurakunnan ”Olohuoneella” järjestetty liikuntatuokioita. Kulttuuripassilla pääsee osallistumaan kulttuuripalveluiden tapahtumiin veloituksetta. Kortti on kaikille uusille asukkaille +avec.
Hankeyhteistyö	Hyvän mielen kunta -hanke, Mukana elämässä - Itsemurhien ehkäisy Kainuussa hanke, Helpos-		KATE-hankkeessa ja KYLE-hankkeessa aktiivisesti mukana.

	ti lähelläsi (HELLÄ)- hanke, KATE-hanke, KYLE-hanke		
Tavoite: Viestintä osallisuuden ja kuntaidentiteetin rakentajana			
HYTE-työn viestintäsuunnitelma	Hyte-työryhmä	Laadittu 2/2024 mennessä.	Laadittu.
HYTE-työn verkkosivujen kehittäminen	Hyte-työryhmä, hallintopalvelut	Aloitetaan vuoden 2023 aikana, jatkuu vuodelle 2024.	Toteutunut nettisivujen myötä.
Kunnan verkkosivujen uudistaminen	Hallintopalvelut		Toteutunut.
Tervetulopaketit uusille kuntalaisille	Hallintopalvelut		Toteutunut.

2. Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö – huomioidaan Suomussalmen luontoarvot, viihtyisyys ja turvallisuus päätöksenteossa

Tavoite: Paikallisen turvallistytön edistäminen			
<u>TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI</u>	<u>VASTUUTAHOT</u>	<u>SEURANTAMITTARIT</u>	<u>TOTEUTUMINEN 1-12 KK</u>
Paikallisen turvallisuussuunnitelman laatiminen	Suomussalmen kunta, jory	Laadittu valtuustokauden aikana	
Liikenneturvallisuustyöryhmä - Liikennekasvatuksen korostaminen - Fiksusti kouluun-ohjelma	Liikenneturvallisuustyöryhmä	Säännöllinen toiminta	On toteutunut. Liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontuu 2 krt/vuosi.

- Fiksun mopoilun hanke Huomioidaan esteettömyys rakentamisessa ja peruskorjauksessa	Tekniset palvelut, eri hallintokunnat	Toteutuu mahdollisuuksien mukaan.	Fiksun mopoilun hanke toteutettu ja päättynyt. Esteettömyys on huomioitu Ruukinkankaan II vaiheen suunnittelussa ja toteutuksessa.
Tavoite: Viihtyisä ja turvallinen elinympäristö			
Kukkaistutukset kesäisin kasvihuoneissa itse kasvatetuista kukista	Tekniset palvelut	Toteutuu	On toteutunut vuosittain.
Rakennuskannan selvitystyön ylläpitäminen	Tekniset palvelut	Toteutuu	Käytössä. Päivitys syyspuolella TA25 yhteydessä.
Uuden koulun toimintaympäristö	Sivistyspalvelut, tekniset palvelut	Laadittu suunnitelma, toteutus	II-vaihe etenee suunnitelman mukaan – on saatu päätökseen 12/2024.
Vesistöjen kunnostukset Säännöstelyhaittojen vähentäminen	Tekniset palvelut Tekniset palvelut	Toimenpiteet	Hirvi- ja Ruunapurojen kunnostukseen on haettu Helmi-rahoitus. Hapetusta on tehty Jumalisjärven.
Yksityisteiden kunnossapito ja avustaminen	Tekniset palvelut, kunnanhallitus	Toteutuu	Hossanjoen kunnostus aloitetaan 2025. Yksityisteiden talvihoitoon on myönnetty avustusta. Suolaus ja kevätlanaus on toteutettu. Kesäkunnossapidon avustushakemuksia saapui yli 100 kpl. Hakemukset on käsitelty.

Katujen peruskorjaus (panos/vuosi on 450 000 – 600 000 euroa)	Tekniset palvelut	Toteutuu	On toteutunut.
Veneenlaskupaikat	Tekniset palvelut	Toteutuu	On huomioitu määrärahojen puitteissa.
Ympäristöterveyden huomiointi – ympäristönsuojelumääräysten toimeenpano ja niistä tiedottaminen.	Tekniset palvelut	Toteutuu	On toteutunut.
Tavoite: Yhteistoiminnalla viihtyisyyttä ja turvallisuutta			
Yhteistyö kuntalaisten ja järjestöjen kanssa mm. erilaisissa hankkeissa, sekä latujen kunnossapidon, uimarantojen ja muistomerkkien yms. osalta	Eri hallintokunnat	Yhteistyösopimukset	Yhteistyösopimuksia 1 kpl. Yhteishankkeeseen Ruhtinansalmen leikkikenttä.
Kianta-Opisto edistää yhteisöllisyyttä ja yhtenäisyyden kulttuuria monipuolisella tarjonnallaan – Kestävä kehitys	Kianta-Opisto, Eko-sosiaalinen sivistys kansalaisopiston arjessa		Meri-Pohjolan opistopiirin hanke julkaisi sivuillaan Kestävän kehityksen ideakirja, jossa on 10 opiston ideoita ekososiaalisen toiminnan toteutukseen kansalaisopistossa.
Yhteistyö kyläyhdistysten kanssa	Eri hallintokunnat, kyläyhdistykset	Kaksi kyläparlamenttia toteutuu vuoden aikana.	On toteutunut.
Tavoite: Tekniikalla luotettavuutta			
Etäluettavat vesimittarit	Vesihuoltolaitos		On toteutunut.
Vikailmoitukset sähköisesti	Tekniset palvelut	Toteutuu	Osa ilmoituksista tulee sähköisenä.

Sähköisten asiointilomakkeiden lisääminen	Hallintopalvelut	Vähintään 25 sähköistä asiointilomaketta vuoteen 2024 mennessä	Toteutunut, yli 25 sähköistä lomaketta käytössä.
Uuden tuotantokeittiön koneissa ja kalusteissa huomioidaan ergonomia, kestävyys, energiatehokkuus	Ruokapalvelut	Toteutuu	On toteutunut.
Tavoite: Varautumalla turvallisuutta			
Varautumissuunnitelma	Suomussalmen kunta	Laadittu ja ajantasainen	Keväällä 2024 kunnanhallituksessa on käsitelty kunnan yleinen osa sekä operatiivinen osa sekä toimialojen valmiussuunnitelmat.
Tavoite: Luonnon hyödyntäminen hyvinvointi- ja terveystyössä			
Reitistöjen rakentaminen ja kunnostaminen, opasteiden päivittäminen	Tekniset palvelut	Toteutuu	Työ on vielä kesken. Varisjärven maastopyöräreittiä rakennettu elpan ja tekpan yhteistyönä. Valmis 06/2025.
Ulkoilualueista viestiminen, Varhaiskasvatuksessa, vapaa-aikapalveluissa ja perusopetuksessa hyödynnetään lähiluontoa	Eri hallintokunnat Sivistyspalvelut, tekniset palvelut		Toteutunut, opetuksessa ja yksiköiden toiminnassa lähiluonto on huomioitu.

3. Suunnitelmallinen päätöksenteko – hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut

Tavoite: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

<u>TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMISEKSI</u>	<u>VASTUUTAHOT</u>	<u>SEURANTAMITTARIT</u>	<u>TOTEUTUMINEN 1-12 KK</u>
HYTE-ryhmän säännölliset kokoontumiset Terveydenedistämiskiivisuuden mittaaminen ja TEA-viisareiden seuranta ja raportointi kunnan päätöselimissä Hyte-työn tehokas viestiminen Kirjastopalveluiden hyvä saavutettavuus (mm. omatoimikirjasto) Edullisten harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen Soveltavaa liikuntaa yhteistyössä Kianta-opiston kanssa	Hyte-työryhmä Hyte-työryhmä, eri hallintokunnat Hyte-työryhmä, hallintopalvelut Kirjastoimi Eri hallintokunnat, seurak, järjestöt Sivistyspalvelut	Väh. 4 kokousta vuodessa. Tilanne tiedoksi toimielimille kerran vuodessa. (Kuntajohto) Omatoimiaika ja kävijämäärät Ryhmät, kävijämäärät (Liikunta)	Toteutunut. Kokouksia 8–6 vuosittain. TEAvisari kyselyihin vastataan säännöllisesti. Tulokset viedään tiedoksi hyte-työryhmään ja kunnanhallitukselle. Hyte-viestintää on tehostettu uusien nettisivujen ja aktiivisen sometyön myötä. On toteutunut. Kirjastoautolla 120 pysäkkiä. Pääkirjaston palveluaika 42 tuntia viikossa. Omatoimikirjasto avoinna päivittäin klo 7–21. Keskimäärin 21 kirjautumista päivässä ja 8013 vuodessa. Maksuttomat salivuorot urheiluseuroille. Juniorijääkiekon tukeminen. Liikunnan perusavustus 20 000 € jaettu vuosittain. Jäähallin siirtyminen kunnalle 1/2025 alkaen.

Kouluruokailussa huomioidaan hiilijalanjälki ja kouluruoka-suositukset. Kasviruokaa on tarjolla päivittäin ja etniset ruokavaliot on huomioitu. Uudessa koulussa mahdollisuus aamupuuroon.	Ruokapalvelut, sivistyspalvelut	Suosittelun noudattaminen (Peruskoulu)	KO:ssa neljä ryhmää, joissa 59 osallistujaa. Vesiliikuntaryhmiä arkipäivisin kylpylällä. Kouluruokailussa noudatetaan kouluruokailusuosituksia, toteutunut. Maksullinen aamupuuro / aamupala sekä välipala Ruukin ja Karhulanvaaran koululla mahdollinen, koulukuljetusoppilaille on välipala (peruste päivän pituus). Hävikkiruokaviikko toteutettu perusopetuksessa 2024.
Tavoite: Opiskelun ja jatkuvan oppimisen mahdollistaminen			
Vapaa sivistystyö Osaamisperustaisuus Työllisyyden kuntakoikeilu	Kianta-opisto, työllisyydenhoito	Kansallisten perustaitojen osaamismerkit, OPH julkaisi toukokuussa 2024	KO ottaa käyttöön Kansallisten perustaitojen osaamismerkit 36 kpl:tta, Siviltk hyväksyi 19.06.2024. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen laajenee. KAPOS-merkkien tunnistamista tarjotaan osana valmistautumista ammattiopintoihin Suomussalmen Taitotehtaalla. 2025 alussa 12 henkilöä KAPOS-ryhmässä.
Tavoite: Tehostetaan liikuntaa tukevan toiminnan kohdentamista (seuranta, viestintä ja analyysi)			
Kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden seuranta ja arviointi Move-toiminnan seurantaryhmä seuraa tulosten hyödyntämistä	Liikuntapalvelut, Kianta-opisto, urheiluseurat ja -järjestöt Sivistyspalvelut, kouluterveydenhuolto		Kävijämääriä seurataan. Työryhmä kokoontunut 2 krt/vuosi. Kuntokipinä-hanke yhteistyössä

Liikuntaneuvonnan seuranta	Liikuntapalvelut, hyte-koordinaattori	Lukumäärä, asiakaskäynnit	Hyrynsalmen kanssa on alkanut 8/2024. 2023 2024 69 81
Arkiaktiivisuuden lisääminen: luontoliikunnan, pyöräilyn ja kävelyn edistäminen	Tekniset palvelut, liikuntapalvelut, hyte-työryhmä	Kohteista tiedotetaan ja käyttöastetta saadaan nostettua.	Uusia reittejä ja lähiliikuntapaikka toteutettu. Tiedotuksessa käytetty kunnan kaikkia viestintäkanavia.
Tavoite: Ennakoidaan päätösten vaikutukset			
Jalkautetaan käyttöön päätösten vaikutusten ennakkoarviointi	Hallintopalvelut	Käytössä 11/23, koulutukset vuoden 2024 puolella.	Otettu käyttöön
Tavoite: Huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat suunnittelussa ja toiminnassa			
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen Työttömien kiinnittyminen työelämään eri keinoja hyödyntäen. Esim. työllisyyden kuntakokeilu, nuorten kesätyöllistäminen, palkkatukityöllistäminen, työllisyyspalveluiden palveluvalikoima, elinkeinoyhteistyö ja tiiviimpi yhteistyö koulutuksen järjestäjien kanssa.	Sivistyspalvelut, hallintopalvelut Työllisyydenhoito, elinvoimapaalvelut, hallintopalvelut	Laadittu vuoden 2023 aikana.	Valmistunut 2023 Suomussalmen Taitotehdas aloitti toimintansa kunnan ja KAO:n yhteisenä ESR-hankkeena 7/2024. 4/2025 opiskelijoita oli Taitotehtaan kirjoilla 38 (oppisopimus 13, koulutusopimus 25). Taitotehdas mahdollistaa työllistymistä edistävän ammattiosaamisen lisäämisen henkilöillä, joille perinteinen oppilaitosopiskelu esim. Kajaanissa ei elämäntilanteen vuoksi ole mahdollista. Suomussalmi aloitti

Oppisopimusmahdollisuuksien kehittäminen ja opinnollistamisen edistäminen	Elinvoimapalvelut, hallintopalvelut, sivistyspalvelut, työpaja Hanslankarit		lakisääteisten työllisyyspalveluiden tuottamisen osana Kainuu Koillismaan työllisyysaluetta 1.1.2025. Painopisteitä vieraskielisten ja täsmätyökykyisten työllistymisen edistäminen.
Yhteistyön kehittäminen työllisyyden hoidossa ja oppisopimusopiskelussa toimialojen kesken	Kunnan eri hallintokunnat	Oppisopimusopas valmistuu vuoden 2024 aikana.	2 oppisopimusopiskelijaa Tekpasta valmistunut. Yhdellä opinnot vielä kesken. Työpaja Hanslankarit toimi 2. asteen oppimisympäristönä Työpaja Hanslankareilla suoritettu valmiiksi 2 ammattitutkintoa. Lisäksi ammattitutkintojen osasuorituksia. Sivistyspalveluissa 1 oppisopimusopiskelija opintoja suorittamassa.
Tavoite: Aktiivisella yhteistyöllä hyvinvointia			
Lausuntojen pyytäminen/ työryhmäjäsenyydet ja yhteistyösuunnitelma hyvinvointialueen kanssa.	Hallintopalvelut	Vähintään kaksi tapaamista hyvinvointialueen vastaavien kanssa kokonaiskuvan hahmottamiseksi.	Toteutunut. Hyvinvointialueen edustaja myös aktiivisesti HYTE-työryhmässä. Sopimuksellista yhteistyötä suunniteltu.
HYTE-toiminnan arviointi yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Hyte-työryhmä	Säännöllinen osallistuminen yhteispalaveriin	
Yhteistyö Kainuun HYTE-verkoston kanssa	Hyte-työryhmä	Toteutuu	Toteutunut 2024
Hävikkiruuan hyödyntäminen	Ruokapalvelut		Toteutunut. Säännölliset kokoukset 8 krt vuodessa.

			Hyödynnetään Työpaja Hanslankareiden kautta.
Tavoite: Toimiva kotouttamisprosessi ja johdonmukainen päätöksenteko			
Maahanmuutto-tiimin perustaminen - varhaiskasvatus - perusopetus - koulutus (K-O) -maahanmuuttopalvelut Pakolaisohjauksen toimintamallin kuvaaminen	Hallintopalvelut Hallintopalvelut	Maahanmuuttotiimin perustaminen vuoden 2022 aikana. (Toteutunut) Toimintamallin kuvaaminen valmis vuoden 2024 aikana (huomioiden kotoutumislain tulevat muutokset)	Toteutunut, jatkuu vielä vuodelle 2025 kotoutumislain tuomien muutosten vakiinnuttua/kehityttyä.
Tavoite: Kunnan saavutettavuuden kehittäminen			
Asiakaspalvelu/asiointipisteen mahdollisuuksien selvittäminen Kunnantalon opasteiden päivittäminen ja esteettömyyskävely Huomioidaan se, että kaikilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin tai verkkosivujen seurantaan – mm. viestintä lehdessä, paperisten lomakkeiden ja postin käyttämisen mahdollisuus.	Kunnan eri hallintokunnat Tekniset palvelut Kunnan eri hallintokunnat	Selvitetään vuoden 2024 aikana.	Opasteet päivitetään vuoden 2024 aikana. Esteettömyyskävely on toteutettu. Opasteiden asentaminen 5/2025. Hyödynnetty paikallislehdessä ilmoittelua. Yhteistyö Kumppanuustalon yhdistysten kanssa. Vuosittainen yhdistys- seurailta toteutettu.
Tavoite: Yrittäjyys osana Suomussalmen elinvoiman kehittämistä ja ylläpitoa			

Yrityspalvelut, kuten yritysneuvonta osana elinvoiman edistämistä.	Elinvoimapalvelut		Yritysneuvontaa toimeenpantu
Aktiivinen yhteistyö yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa tapahtumissa	Elinvoimapalvelut		Yrittäjätilaisuuksia järjestetty yrittäjille ja yrittäjyhteistyössä
Yrittäjien tilannekatsaukset ja yritysvierailut	Elinvoimapalvelut	Tapaamiset	Yritysvierailuja toteutettu

10 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Kainuun hyvinvointialueen hyvinvointikertomus 2022 ja suunnitelma vv. 2023–2025 on valmisteltu Hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunnassa, josta se lähetettiin aluehallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi. Valmistelu tehtiin yhdessä alueen kuntien ja järjestöjen kanssa. Suunnitelma hyväksyttiin Aluevaltuustossa 6.11.2023.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on huolenpitoa itsestä ja muista,

1. Tuemme asukkaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.
2. Sovimme kuntien kanssa yhdyspinnoilla tehtävästä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyöstä.
3. Tehostamme sairauksien ennaltaehkäisyä ja palveluja.
4. Kehitämme kuntien kanssa järjestöyhteistyötä ja uudistamme järjestöjen tukemisen sisältöjä.

Kainuun hyvinvointialueen hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2023-2025 - [Alueellinen hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2023-2025 | Kainuun hyvinvointialue](#)

Kainuun alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025 pohjautuu Kainuun alueellisesta hyvinvointikertomuksesta. Valmistelu on tehty yhdessä alueen kuntien kanssa ja suunnitelma kytkeytyy kuntien, järjestöjen ja seurakuntien hyvinvointityöhön. Se on myös pohjana Suomussalmen kunnan omalle Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalle.

Arvokas ja onnellinen lapsuus Kainuussa, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 [Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022 2025.pdf](#)

11 Keskeiset opit valtuustokaudelta

Valtuustokauden aikana Suomussalmen kunnan hyvinvointi-, terveys- ja turvallisuustyön organisointi ja rakenteet ottivat monia hyviä askeleita eteenpäin, sillä esimerkiksi hyte-työhön liittyvät suunnitelmat irrotettiin talousarviosta ja tilinpäätöksestä omiksi asiakirjoikseen. Lisäksi HYTE-ryhmä ja vaikuttamistoimielimet toimivat aktiivisesti. Lisäksi esimerkiksi hyvinvointisuunnitelman vuosittaista toteutumista on seurattu valtuustokauden aikana ja vuosittaiset suunnitelmat on hyväksytty omina asiakirjoinaan. Monia uusia juttuja myös tehtiin, sillä esimerkiksi lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, kulttuurihyvinvointisuunnitelma ja lapsiparlamentin toimintaohje hyväksyttiin käyttöön valtuustokauden aikana. Myös valmiussuunnitelmatyö otti isoja askeleita, sillä nyt yleinen osa, operatiivinen osa ja toimialojen valmiussuunnitelmat on päivitetty. Tulevaisuudessa päivittämisen ja ylläpidon täytyykin olla suunnitelmallista ja erilaiset muutokset huomioivaa. Myös yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa hyte-työssä tullaan edelleen kehittämään, vaikka yhteistyö onkin saanut jo hyvää pohjaa HYTE-ryhmän ja kotoutumisen tiimoilta.

Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointia valtuustolle siis tehdään, mutta kehitettävääkin tämän saralla vielä on, sillä kunnan tulisi miettiä keinoja seurata ja raportoida enemmän myös elintapoihin liittyviä asioita. Lisäksi tarkastuslautakunnan tulisi arvioida jatkossa osaltaan myös HYTE-toiminnan onnistumista ja toteutumista hyte-suunnitelman pohjalta, kun tällä hetkellä arviointi perustuu vielä pitkälti talousarvion asettamiin toiminnan tavoitteisiin.

Ennaltaehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön raportti on myös tämän kertomuksen liitteenä. Kunnassa myös tämä työ on tätä edellistä valtuustokautta aktiivisempaa ja vaikuttavampaa, mutta myös kehittämisen paikkoja toiminnan rakenteellisella tasolla on, sillä EMPT-työryhmän kokouksiin ollut paikoin vaikea saada osallistujia. Tämän työryhmän kokoonpanoon ja rakenteeseen voi siis tulla muutoksia. Nuorisosihteerin toimii EMPT-yhteyshenkilönä ja tekee aktiivisesti yhteistyötä HYTE-koordinaattorin kanssa sekä on myös yksi HYTE-työryhmän jäsenistä. Hyvistä lähtökohdista ja pohjatyöstä on hyvä lähteä edelleen kehittämään toimintaa.

Kunnan elinvoimaa on myös kehitetty valtuustokauden aikana aktiivisesti, sillä valtuustokauden aikana on muun muassa käynnistynyt Teollisuuden kasvuloikka- sekä ammatillisen kouluttautumisen mahdollisuuksia paikkakunnalle tuova Taitotehdas-hanke. Myös matkailua ja matkailusta viestimistä on kehitetty, mistä esimerkkinä toimii uudet matkailun nettisivut ja aktiiviset sosiaalisen median kanavat. Lisäksi työperäisten muuttajien palvelumalli otettiin käyttöön työllisyys- ja maahanmuuttopalveluiden yhteistyönä vuonna 2024.

Kuntaan on saatu sekä kiintiöpakolaisia että työperäisiä maahanmuuttajia, joten kotoutustoimintaa ja sen rakenteita on saatu onnistuneesti kehittää, mistä esimerkkinä laaja maahanmuuttotiimi ja aktiivinen yhteistyö kotoutumispalvelujen, koulujen, varhaiskasvatuksen ja toki myös työllisyyspalvelujen välillä. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut siirtyivät valtiolta kunnilla ja samassa yhteydessä myös kotouttamisen kokonaisvastuu siirtyi kunnille, mikä osaltaan on lisännyt kunnan velvollisuuksia, mutta tuonut myös mahdollisuuksia toiminnan erilaiselle suunnittelulle.

Kunnassa on tehty työtä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja esimerkiksi varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella on omat suunnitelmansa. Kunnan henkilöstöpoliittisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen aloitettiin alkuvuonna 2025 ja tulevalle valtuustokaudelle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma palvelutuotannon osalta päivitetään myös. Lisäksi osallisuussuunnitelma on vielä tähän mennessä uupunut, joten myös laatiminen tulee eteen uudella valtuustokaudella.

Hyte-työssä on otettu isoja askeleita eteenpäin tällä valtuustokaudella ja on hyvä huomata, että kehitysaskeleet tulevalle valtuustokaudelle ovat varsin konkreettisia – näistä tarkemmin uudelle valtuustokaudelle tehtävässä laajassa hyvinvointisuunnitelmassa.

Tässä tiivistettynä asioita HYTE-työn rakenteista, joissa olemme edistyneet ja joiden kehittämistä näiltä pohjilta on hyvä jatkaa.

Osallisuuden
edistäminen

Yhteistyön
kehittäminen
vaikuttamistoimielinten
kanssa

Meillä tehdään hienoa
HYTE-työtä
toimialoilla, tätä voi
vieläkin enemmän
korostaa viestinnässä

HYTE-työn ja EMPT-
työn rakenteiden ja
resurssien pohtiminen

Yhteistyön
kehittäminen
Hyvinvointialueen
kanssa

HYTE-työn
edistymisen
seurannan
kehittäminen sekä
arviointi

12 Hyvinvointityötä käytännössä – kuvia ja kertomuksia valtuustokauden varrelta

Pidämme huolta turvallisuudesta.

Suomussalmen kunta järjesti 23. syyskuuta 2024 yleisölle suunnatun turvallisuusteemaisen illan, jossa käsiteltiin ajankohtaisia turvallisuuskysymyksiä ja varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin. Suomussalmen turvallisuusillassa esiintyivät mm. Kainuun Prikaatin komentaja, prikenr. Ari Laaksonen, Kainuun Rajavartioston apulaiskomentaja, ev.luutn. Tomi Tirkkonen, ylikomisario Hannu Rönkkö Oulun Poliisilaitokselta, Kainuun hyvinvointialueen pelastuslaitoksen valmiuspäällikkö Jonna Kolehmainen, Suomussalmen seurakunnan kirkkoherra Tatu Ryyti ja 72 tuntia -kouluttaja Kirsi Sahrman-Hauhia.

Kunnanhallitus hyväksyi kokouksessaan 9.4.2024 päivitykset kunnan valmiussuunnitelman yleisosa I:n (§ 85) ja häiriötilanteiden toimintaohjeet sisältävän operatiivisen osa II:n (§ 86) osalta. Toimialat päivittivät omat suunnitelmansa kesän ja syksyn 2024 aikana.

Turvallisuuden edistämiseksi tehdään monenlaisia toimenpiteitä myös kasvatustyössä

Perusopetuksessa tehtiin systemaattista työtä koulukiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumiseen KiVa-toimintamallin avulla. Uusi Someturva-palvelu otettiin käyttöön. Someturva-palvelu tarjosi 24/7 asiantuntijatukea kiusaamistilanteiden selvittelyyn. Palvelu on käytössä myös henkilökunnalle.

Nuorisopalvelut osallistuivat Ankkuritoimintaan, joka käynnistettiin alueella poliisijohtoisesti. Toiminta keskittyi nopeaan ja varhaiseen puuttumiseen nuorten haasteiden selvittämiseksi ja tukemiseksi. Koulunuorisotyö käynnistyi kunnassa hankerahoitteisena.

Osallisuuden vahvistaminen

Pienemmille lapsille suunnattu osallisuuden vahvistamiseen tarkoitettu vaikuttamiskanava, lapsiparlamentin toiminta käynnistyi lapsen oikeuksien viikolla vuonna 2023. Lapsiparlamentin toimintaan osallistuu perusopetuksen oppilaita, oppilaskuntaa ohjaavat opettajat, kuntapäättäjät sekä kunnan virkamiesjohto. Suomussalmen hallintosääntöön on myös lisätty lapsiparlamentti yhtenä vaikuttamistoimielimistä.

Lapsiparlamentin tarkoituksena on saada lasten ääni nykyistä paremmin kuuluviin kunnallisessa päätöksenteossa. Sen avulla voidaan lisätä lasten ja päättäjien välistä vuoropuhelua ja lapsinäkökulmien huomioimista päätöksenteossa.

Suomussalmen lapsiparlamentti päätti kevään 2024 kokouksessaan järjestää heijastinkampanjan syksyllä 2024. Syysloman alla jaettiin kaikille alakoululaisille ja varhaiskasvatuksen lapsille omat heijastimet. Kouluille pystytettiin myös heijastinpuut. Osana kampanjaa pidettiin lapsille heijastinteemaiset tilaisuudet.

Perusopetuksen yläkouluikäiset ovat järjestäneet muutaman kerran vaikuttamispäivän, jossa kuntapäättäjät sekä viranhaltijat ovat olleet tekemässä yhteistyötä yläkouluikäisten nuorten kanssa.

Palveluiden käyttäjille eli oppilaille ja opiskelijoille on käytössä systemaattiset palautekyselyt, joiden tuloksia käytetään toiminnan suunnittelussa ja laadun arvioinnissa. Hyvä esimerkki nuorten osallistamisesta päätöksentekoon oli uuden koulun taidekokonaisuuden toteuttavien taiteilijoiden valinta, josta lopullisen päätöksen teki nuorisovaltuuston edustajat.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään ottamaan sekä lasten, että vanhempien osallisuus huomioon suunniteltaessa varhaiskasvatuksen toimintaa. Toimintaa järjestetään niin, että lasten- ja perheiden tarpeet kohdentuvat tasa-arvoisesti kaikille varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille. Varhaiskasvatus järjestää myös toiminnallisia tapahtumia, joihin vanhemmat voivat osallistua lapsensa kanssa yhdessä.

Lukion opiskelijoilla on edustus kaikissa lukion työryhmissä (kriisityöryhmä, opiskeluhuoltoryhmä, koulunuorisotyöhankkeen ohjausryhmä jne.), sekä heiltä kutsutaan edustaja henkilöstökokouksiin.

Opiskelijakunnanhallituksen toimintaa on syksystä 2024 alkaen ollut ohjaamassa opiskelijakunnanohjaava opettaja sekä opinto-ohjaaja.

Nuorisovaltuusto toimii aktiivisesti. Nuorisovaltuustolla onkin edustus eri työryhmissä, kunnanvaltuustossa sivistyslautakunnassa sekä teknisessä lautakunnassa.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksen tarkoitus on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta tukea yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisössä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moninaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Tähän tavoitteeseen vastataan vuosittain uudistuvalla monipuolisella Kianta-opiston opetussuunnitelmalla. Erityisryhmille on tarjolla omaa opintarjontaa sekä erilaisia tukimahdollisuuksia osallistua toimintaan. Maahanmuuttajien kotoutumiseen ja yhteiskuntaintegraatioon panostetaan myös. Osallisuuden varmistamiseksi tarjontaa on eri puolilla kuntaa sekä etä- ja hybriditoteutuksena. Toimintaa järjestetään monipuolisesti eri ikäisten opiskelijoiden tarpeet huomioiden. Yhteistyötä tehdään eri kuntasektorin toimijoiden kanssa.

Terveysten, liikunnan ja hyvinvoinnin edistäminen

Neuvokas perhe -menetelmä tukee varhaiskasvatuksen työtä perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Lapsen tuen mallissa voidaan kartoittaa lapsen tai perheen tuen tarpeita ja pyrkiä vastaamaan niihin mahdollisimman nopeasti tuen toteuttamisella.

Varhaiskasvatuksessa on liikuntatiimi, joka suunnittelee tavoitteellista liikkumista läpi toimintakauden (liikkuva varhaiskasvatus). Liikkumisen panostetaan hyvissä puitteissa, joka mahdollistaa monipuolisen liikkumisen ulkona ympäri vuoden sekä liikuntasalien aktiiviseen käyttöön. Varhaiskasvatuksen lapsilla on mahdollisuus uinninopetukseen, joka on koettu tärkeänä asiana.

Perusopetuksessa liikuntaa lisättiin hanketoiminnalla ja koulupäivän rakennetta kehitettiin. Koulunuorisotyö aloitettiin tukemaan syrjäytymisuhan alla olevia nuoria.

Lukion opetussuunnitelmaan sisällytettiin stressinhallinnan opintojakso, ja OTSO-hanke keskittyi oppimisen tukemiseen ja oppimisen tuen eri mallien kehittämiseen.

Liikuntaa lisättiin lasten, nuorten, oppilaiden sekä opiskelijoiden toimintapäiviin. Liikunnallisuutta tuettiin liikuntapaikkarakentamisella mm. päiväkotien pihavälineet ja toimintaympäristö, Ruukinkankaan lähiliikunta-alueen rakentaminen sekä huoltorakennus sekä toiminnassa tarvittavien välineiden ja kalusteiden hankinnalla. Hanketyö tuki toimintaa mm. Kuntokipinä-hanke yhteistyössä Hyrynsalmen kanssa.

Suomussalmella on otettu käyttöön osallistavan budjetoinnin toimintamalli, jossa on varattu omat talousarviovarat niin kuntalaisten kuin vaikuttamistoimielinten hankkeille. Kuntalaisten ehdotukset ovat koskeneet esimerkiksi tapahtumien järjestämistä, ulkoilu- ja virkistyspaikkojen kunnossapitoa tai uusien perustamista ja puistoalueiden viihtyvyyteen vaikuttavia parannusehdotuksia. Osallistamisella, mutta myös ehdotetuilla ja toteutuneilla toimenpiteillä on suoria vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Vuonna 2023 ensimmäistä kertaa toteutetun osallistavan budjetoinnin yleisöäänestyksessä toteutettavaksi kohteeksi nousi ulkoleikkipaikkojen päivittäminen ja kunnostaminen.

Vanhus- ja vammaisneuvosto päätti käyttää osallistavan budjetoinnin määrärahansa muusikkovierailuihin laitoksissa, kaikkien asukkaiden luona. Lisäksi järjestetään yleiset musiikkitapahtumat Ämmänsaarella, Kirkonkylällä, Vuokissa ja Ruhtinansalmella.

Kunnan alueella on rakennettu ja paranneltu kuntalaisten viihtyvyyden lisäämiseksi liikuntapaikkoja ja puistoalueita. Ruukinkankaalle ja Syväksenkadulle rakennettiin kuntoportaait. Ruukinkankaalle valmistui esteetön lähiliikuntapaikka.

Karhulanvaaran oppilaskunta teki tekniselle lautakunnalle aloitteen liukumäen rakentamisesta.

Liukumäki asennettiin Karhulanvaaran koululle syksyllä 2024. Myös bussikatosta paranneltiin.

Lisäksi valtuustokauden aikana on edistetty kaikkien kuntalaisten yhdenvertaista mahdollisuutta liikkua maksutta (ulkoliikuntapaikat ja seurojen salivuorot) tai pienin kustannuksin (kylpylä, kuntosali, yksityisten salivuorot). Kirjastosta löytyy lainattavia liikuntavälineitä. Lisäksi vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta on aktiivista.

Kumppanuustalo toimi aktiivisesti uusissa tiloissa.

Alueella tehdään paljon yhteistyö eri yhdistysten kanssa. Vuosittain järjestetään kyläparlamentteja ja järjestöiloja kunnan eri alueilla asuvien kuntalaisten huomioimiseksi.

Suomussalmen kunnassa aloitettiin vuonna 2023 yhdenvertaisuutta edistävän avustuksen myöntäminen suomussalmelaisille yhdistyksille. Avustus kannustaa matalan kynnyksen toiminnan järjestämiseen.

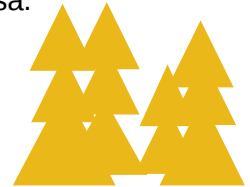
Kulttuuritoiminta on aktiivista.

Lukuisat tapahtumat, kuten Pakko Sanoa -taidefestivaali ovat vahvistaneet paikallisten asukkaiden ja eri ikäryhmien osallisuutta kulttuuritoimintaan, niin sydämkylissä kuin kyläkeskuksessamme. Kulttuurin roolia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä on vahvistettu osana kunnan strategiaa ja hyvinvointisuunnitelmaa. Kulttuuripalveluiden vaikutukset on tunnistettu erityisesti osallisuuden, yhteisöllisyyden ja luovuuden kautta, ja ne on integroitu osaksi kunnan laajempia hyvinvointitavoitteita. TEAviisarin tarkastelu on myös auttanut tunnistamaan kulttuurin merkityksen koulutuksessa, nuorten hyvinvoinnissa ja osallisuudessa, mikä on vahvistanut kulttuuritoiminnan roolia kunnan palvelukokonaisuudessa.

Kulttuurikasvatuksen kehittäminen perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa on ollut keskeinen keino ehkäistä syrjäytymistä. Kulttuurikasvatussuunnitelman ja muiden taidekasvatuksen mallien kuten Kulttuuripassin kautta on tarjottu lapsille, nuorille ja uusille kuntalaisille mahdollisuus tutustua paikalliseen kulttuuriin ja taiteeseen, mikä tukee itseilmaisua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Kulttuuritapahtumien saavutettavuutta ja esteettömyyttä on parannettu, jotta ikäihmiset, liikuntarajoitteiset ja muut erityisryhmät voivat osallistua tapahtumiin ja yhteisöllisiin kulttuurisisältöihin. Tämä on laajentanut kulttuuripalveluiden vaikutuspiiriä ja lisännyt osallisuutta niille, joilla on aiemmin ollut korkeampi kynnyks osallistua. Kuntalaisia on kuultu osana kulttuuripalveluiden toimintaa niin yhteisessä keskustelutilaisuudessa, kuin kyselytutkimuksellakin.

Pikkukakkonen vieraili Suomussalmella heinäkuussa 2024. Tapahtumaan osallistui noin 4000 henkilöä. Tapahtuma toteutettiin yhteistyössä eri toimialojen ja yhdistysten kanssa.

Elinvoimaa erilaisilla toimenpiteillä

Suomussalmelaisille alle 4-vuotiaiden lasten perheille tarjottiin kunnan tarjoamaan hoitoapua vuosina 2023 ja 2024.

Vuoden 2024 aikana lisättiin elinvoimapalveluista ja Suomussalmella asumisesta ja matkailusta tarjolla olevan tiedon saavutettavuutta muille kuin suomea puhuville ihmisryhmille. Lisäksi yritys- ja työllisyyspalveluiden verkkosivut käännettiin englanniksi, kehitettiin englanninkielistä matkailusivua ja käännettiin matkailusivut saksaksi ja ranskaksi. Lisäksi tehtiin englanninkielinen esittelyvideo ja esite Suomussalmesta asuinpaikkana.

Lisättiin tarjolla olevaa tietoa Suomussalmella asumisesta ja Suomussalmelle muuttamisesta tekemällä esitteet asumisesta ja rakentamisesta, yrittäjyydestä ja lapsiperheiden palveluista vuosien 2022–2024 aikana.

Vuonna 2024 käynnistettiin Suomussalmen Taitotehtaan toiminta ammatillisen opiskelun saavutettavuuden lisäämiseksi Suomussalmella.

Varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä kotoutumispalvelujen kanssa auttaakseen perheitä ja lapsia kotoutumisessa.

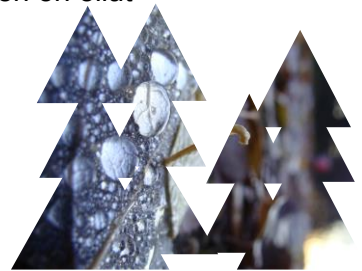
Perusopetuksessa on pystytty pitämään yhdessä HVA:n kanssa kiinni mielenterveyshoitajan palveluista kunnassa. Kyse ei ole lakisääteisestä palvelusta, mutta palvelun säilyminen HVA-muutoksen yhteydessä ei ollut itsestäänselvyys. Lisäksi kunta on pystynyt aloittamaan koulunuorisotyön, aluksi hankerahoituksella. Koulunuorisotyön avulla lapsilla on yksi tuttu aikuinen lisäturvana koulussa, joka tuntee hyvin myös koulumaailman ulkopuolisen lasten ja nuorten elämän. Koulunuorisotyöllä on kokonaisvaltaisesti jo nyt pystytty tukemaan syrjäytymisuhan, psyelämässä. Tähän kokonaisuuteen liittyy vahvasti pitkään jatkunut hyvä yhteistyö kunnan

nuorisopalveluiden sekä Suomussalmen ev.lut.srk:n kanssa muun muassa yläkouluikäisten ryhmäyttämiseen liittyvien toimintapäivien ja -leirien toteutuksessa.

Perusopetuksen oppilaille on valtuustokaudella järjestetty kaksi laajaa oppilaskyselyä, joiden yhtenä keskeisenä osa-alueena on ollut kouluruokaa ja -ruokailua koskevat osa-alueet. Oppilaskyselyn tulosten pohjalta on kehitetty yhteistyössä kunnan ruokahuoltopalveluiden kanssa kouluruokailua oppilaille mielekkäämmäksi ja monipuolisemmaksi. Ruokahuoltopalveluissa noudatetaan valtakunnallista ravitsemussuosittelusta ruokalistan suunnittelussa. Kestävään kehitykseen ja hävikkiruokan määrän vähentämiseen on kiinnitetty huomiota teemaviikkojen avulla. Kunnan hyte-työryhmässä on ollut vieraana ravitsemusterapeutti.

Suomussalmen lukion yhtenä myyntivalttina on yhteisöllisyys. Lukiolla opiskelijakunta järjestää paljon teemapäiviä, kuten Svenska dagen, pukeutumisteemaviikot ja Halloweenin. Lisäksi lukiolla on järjestetty tämän valtuustokauden aikana joka vuosi mielenterveysviikko. Lukion yritys kurssi järjesti syksyllä 2024 yritys messut, jotka onnistuivat todella hienosti keräten paikalle useita satoja osallistujia alueemme oppilaiden lisäksi. Yhteisöllisyyttä ja hyvinvointi tukevaa toimintaa on ehdottomasti myös lukiolaisille järjestettävät matkat.

Lukion opetussuunnitelman vaihtuessa 2021 sisällytimme psykologian opetussuunnitelmaan koulukohtaisena valinnaisena opintona opintojakson Stressinhallinta. Lukiolla on meneillään opetushallituksen rahoittama OTSO-hanke, joka keskittyy oppimisen tukemiseen ja oppimisen tuen eri mallien kehittämiseen. Hyvinvoinnin edistäminen on ollut teemana lukion lukuvuosisuunnitelmassa.

Henkilöstön hyvinvointi

Suomussalmen kunnan palveluksella on noin 300 henkilöä määräaikaisten mukaan luettuna. Vuonna 2023 pilotoitiin henkilöstön hyvinvointikampanja, jonka tarkoituksena on tukea henkilöstön hyvinvointia ja kannustaa omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Lajikokeiluihin ja muihin aktiviteetteihin osallistuminen on henkilöstölle maksutonta. Vuonna 2023 oli retkipäivä Hossaan, lajikokeiluita, uintitekniikkaopetusta ja Uusi Normipäivä - luento. Eri tapahtumiin osallistui yhteensä 70 eri henkilöä. Kampanjatapahtumat ajoittuivat elo-syyskuulle. Vuonna 2024 hyvinvointikampanjan aktiviteetit jakaantuivat tasaisesti koko vuoden ajalle. Henkilöstöltä kysyttiin toiveita lajikokeiluihin. Hiihtotekniikan opetusta, kuntosaliohjausta, uintitekniikan opetusta, kehonkoostumusmittauksia. Loppuvuonna oli neljän kerran kahvakuulatreenin kokeilu sekä sauvakävelylenkkejä. Henkilöstölle tarjottiin myös elokuvanäytös ja vuosina valtuustokauden aikana järjestettiin kolme henkilöstöjuhlaa.

Vuonna 2024 otettiin käyttöön työsuhtepolkupyöräetus. Työsuhtepolkupyöräsopimuksia on tehty noin 35 kappaletta. Lisäksi vuoden 2024 alusta alkanut Omalla uralla-hanke vaikutti henkilöstöasioihin muun muassa työurajohtamista, henkilöstöpolitiikkaa ja työkyvyn hallintaa kehittävin keinoin.

